

Nava gospodarska enota

Ves svetovni tisk in vse vlade se zadnji mesec pečajo predvsem z nastajajočo gospodarsko enoto v zapadnem delu Evrope.

Kakor je francoska revolucija pred 180 leti dala Evropi nov lik in v veliki meri oblikovala miselnost človeštva tudi preko Evrope, tako je danes Schumanov načrt za organizacijo gospodarstva zapadne Evrope na tem, da potom gospodarstva preusmeri evropsko politiko. Zadnje stoletje je brez dvoma politika usmerjala gospodarstvo in vrgla Evropo v dve svetovni moriji, ki sta imeli svoj pravzrok v gospodarskih vprašanjih zapadne Evrope. Francoski zunanji minister pa je s svojim načrtom nakazal novo pot. Ta pot naj bi vsaj izključila klanje med Francijo in Nemčijo.

Velika Britanija je vodila politiko evropskega ravnotežja, to se pravi, ona je pazljivo čuvala nad tem, da ne postane ne Nemčija in ne Francija na evropski celini premočna.

Danes, ko nastaja na evropski celini nov gospodarski položaj, stoji Velika Britanija ob strani. Politika bi nujno zahtevala vključitev Velike Britanije v novo gospodarsko enoto, gospodarske koristi angleškega imperija pa narekujejo lastno, samostojno pot, ker pač nastaja v gospodarski enoti zapadne Evrope močan tekmelec v Evropi sami in tudi na vseh svetovnih tržiščih.

Tako vidimo zadnje dni, da kaže Anglija istočasno dvojno lice. Vlada delavska stranka odklanja sodelovanje v tej gospodarski enoti. Istočasno pa predstavniki te iste stranke v vladi izjavljajo, da bodo zavzeli dokončno stališče šele, ko bodo obrisi in vsebina nove gospodarske organizacije točneje vidni. Angleška opozicija s Churchillom na čelu pa je očitno na strani Schumanovega načrta. Pri vsem pa moramo še naglasiti, da je Amerika (USA) sprejela Schumanov načrt z velikim odobravanjem, ker pomeni gospodarska enota zapadne Evrope tudi prvi korak k združenim državam Evrope. V zapadni Evropi imamo danes 15 držav, 15 carinskih meja in 15 denarnih enot, kar pomeni za gospodarski razvoj ogromno oviro.

Naj številke predočijo našim bralcem pomen nastajajoče gospodarske enote v zapadni Evropi. Številke se nanašajo na proizvodnjo leta 1938.

	Železo milijonov ton	Jeklo milijonov ton
Francija	5.9	6.0
Belgija	2.4	2.3
Italija	0.95	2.35
Luksemburg	1.50	1.20
Nemčija	18.6	23.3
Vel. Britanija	6.9	10.9

Seve so po letu 1938 vse države proizvodnjo železa in jekla bistveno stopnjevale. Ker pa je bilo to stopnjevanje po vojaških potrebah in razvoju industrije narekovano, je ostalo medsebojno razmerje v bistvu nespremenjeno, čeprav so države svojo proizvodnjo deloma podvojile.

Pripomnili bi še, da so zapadne velenje dovolile zapadni Nemčiji proizvodnjo enajstih milijonov ton jekla, kar pomeni nekoliko zmanjšanje nemškega vpliva v novi gospodarski enoti. Poleg tega je vsa produkcija železa in jekla na Alzaškem in v Lotringiji prešla 1945 iz nemških v francoske roke. S Posarjem so dobili Francozi tudi za produkcijo železa in jekla potrebni premog.

Istotako je odpadla pri Nemčiji gospodarska moč nemškega vzhoda, ki je predvsem bogat na premogu.

Ker pomenita železo in premog os-

Volitve v Porenju

Zadnje nedeljo so nemški volilci v Porenju zopet z volilnim listkom odločali o svoji notranji in zunanji politiki, v kolikor to dopušča vojaška zasedba. Volili so deželni zbor dežele severno Porenje-Vestfalija.

Stranke dosedanje vladne koalicije so na splošno obdržale svoj položaj. — Krščanski demokrati so dobili 2,286.496 glasov in 93 poslancev (96), socialisti 2,006.087 glasov in 68 mandatov (63), liberalci 748.499 glasov in 26 manda-

to (12), katoliški centrum 462.104 glasov in 16 mandatov.

Komunisti so padli za polovico na 338.926 glasov na 12 poslancev (26).

Celoten vtis je, da je bila na volitvah poražena skrajna levica in skrajna desnica. Volitve so načelno potrdile nemško zadržanje do Schumanovega načrta o združitvi gospodarskih osnov zapadne Evrope. Istočasno so nemški volilci glasovali tudi o deželni ustavi, ki je bila odobrena s 3,242.814 glasovi, proti pa je glasovalo 2,051.470 volilcev.

Avstrija — Trst

Na zadnjem zasedanju zastopnikov zunanjih ministrov v Londonu je sovjetski zastopnik Zarubin obrazložil sovjetsko stališče v tem smislu, da Sovjeti tako dolgo niso pripravljeni za razgovore o avstrijski državni pogodbi, dokler niso zapadni zavezniki v polni meri izvedli mirovno pogodbo glede Trsta.

Na to rusko stališče so te dni odgovorile zapadne velesile v spomenicah sovjetski vladi. V teh spomenicah zatr-

jujejo, da je Rusija — in ne, kot trdijo Sovjeti, Zpad — kršila mirovno pogodbo s tem, da je s svojim zadržanjem „onemogočila“ imenovanje guvernerja za Svobodno tržaško ozemlje.

Ob takih medsebojnih očitkih se je razburjenje okoli Trsta poleglo.

Precej jasno je, da Sovjeti tega odgovora Zapada ne bodo smatrali za poljnega. S tem seve zaenkrat do nadaljnjih pogovorov glede avstrijske državne pogodbe verjetno ne bo prišlo.

Pet let slovenski radio Trst

V času, ko sta radio in film postala močna kulturna činitelja, je seve velike važnosti vprašanje, kdo upravlja tako velevažne kulturne ustanove.

Medtem ko se je na Koroškem komaj za pol ure dnevno posrečilo uvesti slovenske radijske oddaje, so tržaški Slovenci na tem polju mnogo bolj uspeli. Oni imajo v Trstu svojo radijsko postajo s celodnevним programom. Vrstijo se predavanja iz raznih strok vede in znanstva, gospodarstva in kulture. Posebno mesto zavzema v programu, kar je za Slovence pač značilno, glasba in petje. V tem širokem sporedu je seve zadosti prostora za širokogrudnost na

vseh poljih. Tako pridejo seve do izražaja znanstvene in kulturne posebnosti tudi vseh drugih narodov.

Raven oddaj presega navadno stopnjo takozvanih krajevnih postaj in na splošno svetu kaže visoko sposobnost in kulturnost malega slovenskega naroda.

Tudi med nami ima slovenski radio Trst mnogo zvestih poslušalcev.

Kdor ima boljši aparat, sliši radio Trst na valu 343,9 m ali 872 Kh/sek.

Želimo slovenskemu radio Trst polnega razmaha in napredka, da bi še nadalje vršil kulturno povezavo Slovencev preko vseh meja!

Plače kmetijskih delavcev

Ko so dosegli povišane plače delavci v obrti, trgovini in industriji in ko so dobili dodatke k plači celo javni nameščenci, so ostali pri prejšnjih nizkih plačah le delavci pri kmetijstvu in gozdarstvu. Zato so upravičeno v posebni zahtevi z dne 12. junija predlagali zvezi delodajalcev kmetijske in gozdarske stroke, da se jima prizna povišanje plač.

Novo vsej drugi industriji, sta nekako merilo gospodarske moči naroda oziroma države. Po vsej sedanji proizvodnji sta Francija in zapadna Nemčija sedaj nekako na isti višini in je torej tudi iz tega vidka ravno ta trenutek za medsebojno gospodarsko povezavo zelo ugoden.

Včeraj, 20. junija, so se v Parizu sestali zastopniki prvih šestih držav, ki so načelno že pristale na Schumanov načrt, da v skupnem posvetovanju iščejo in najdejo pot za organizacijo te gospodarske enote. Velika Britanija sama sicer za enkrat pri tem posvetovanju ne bo udeležena, pač pa jo bodo o vseh sklepih in načrtih sproti obveščali.

Upamo, da bo nova zgradba močan steber miru za Evropo in za ves svet.

Združenje evropske industrije

V torek dne 20. junija se je pričelo v Parizu posvetovanje zastopnikov šestih držav o takozvanem Schumanovem načrtu, o združenju težke industrije vseh držav zapadne Evrope. Posvetovanja so se udeležili zastopniki Francije, Zapadne Nemčije, Italije, Belgije, Holandske in Luksemburške.

Na predvečer posvetovanja je francoski zunanji minister Robert Schuman podal posebno izjavo, v kateri pravi, da izvedba njegovega načrta ne sme nikakor vplivati na znižanje življenjskih pogojev delavstva in da zaradi izvedbe tega načrta niti en sam delavec ne sme izgubiti dela.

Iz Jugoslavije

Tanjug javlja:

Ruske oblasti na Dunaju zadržujejo jugoslovanske ladje na njih poti po Donavi navzgor. Del Donave skozi rusko cono Avstrije namreč kontrolirajo Sovjeti in vsaka ladja, ki plove skozi to cono, mora preje svoj prihod prijaviti in dobiti tudi posebno dovoljenje. Sovjeti pa izstavitve takih dovoljenj zavlačujejo in tako so jugoslovanske ladje na poti ovirane.

Jugoslavija je proti temu zadržanju Sovjetov vložila protest.

Razgovori med Jugoslavijo in zapadno Nemčijo ter Francijo za dolgoročne kredite v svrhu nadaljnje obnove na gospodarskem področju so v teku.

Predsednik ljudske republike Slovenije Miha Marinko, je v svojem govoru najavil decentralizacijo v vodstvu gospodarskih oddelkov. Za LRS je bil ustanovljen Gospodarski svet. V zvezi s to preobnovo je bila ukinjena vrsta ministrstev in njih delokrog so prenesli na posamezne ljudske republike.

Jugoslovanski športniki igrajo v Italiji, Nemčiji, Finski, Švedski in Avstriji.

Beograd ni zadovoljen

Osrednje glasilo komunistične stranke Jugoslavije, „Borba“, piše, da se Jugoslavija ne more strinjati z vsebino note, ki so jo zapadne velesile poslane sovjetski vladi zaradi tržaškega vprašanja in pravi: „Ponavljamo, mi smo za sporazum z Italijo, toda po načelu enakosti in na stvarni podlagi. Ne moremo odobravati, da bi se nam vsilila rešitev od zunaj, ker bi bila to verjetno odločitev, ki bi prinesla korist samo enemu.“

Potres v Peru-ju

Pri potresu v južnoameriški državi Peru je v mestu Cuzco, ki ima 50.000 prebivalcev, izgubilo življenje okoli 100 ljudi, ranjenih pa je bilo okrog 200 oseb. Mnogo stavb je bilo poškodovanih ali porušanih.

Perujski Rdeči križ je zaprosil za pomoč Rdeči križ Združenih držav. Združene države so se pozivu takoj odzvale ter z letali poslane šotore in odeje.

Jugoslovanski minister na Dunaju

Dne 15. junija t. l. se je mudil na Dunaju namestnik ministra za zunanjo trgovino g. Lalović. Obiskal je v spremstvu jugoslovanskega zastopnika na Dunaju min. Repića avstrijskega zunanjega ministra dr. Gruberja. Pogovori so se nanašali na vprašanja gospodarskih in trgovskih odnošajev med Jugoslavijo in Avstrijo.

Živčna vojna zaradi atomske bombe

Poznani špijonažni zadevi dr. Fuchsa v Angliji sledi sedaj velika nervoznost okoli „atomskih špijonov“ v Ameriki. Tudi to je izraz hladne vojne. Tako so v Ameriki v zadnjem času zaprli kar tri znane kemike in sicer Golda, Weinbauma, Slacka in še nekega Greenglass-a. Vsi so obdolženi, da so izdajali tajnosti za izdelavo atomskega orožja.

V splošnem opazovalci trdijo, da se je ameriške javnosti polastil v tej zvezi naravnost neki bolestni strah pred špijoni in delno pred komunisti sploh. Kontrole na letališčih in pristaniščih so močno poostriili.

Politični teden

Zadnji teden je bil ves v znaku živahne politične delavnosti v zapadni Evropi, ki je nastala vsled odklonitve Anglije, da bi sodelovala pri Schumanovem načrtu. Vsak bralec bo vedel, kaj predvideva ta načrt, saj smo večkrat pisali o njem in tudi povedali, da se Angleži obotavljajo sodelovati. Navedli smo glavne vzroke njihovega čakanja. Pretekli teden pa se je položaj skoraj zaostaril in povod za to je bila knjiga z naslovom „Evropska unija“. To knjigo je prejšnji torek zvečer izdal izvršni odbor angleške delavske stranke, v katerem so znani člani vlade kot Attlee, Morrison, Bevan, Shinwell in drugi. Knjiga je imela namen objasniti stališče angleške vladne „Labour Party“ (delavske stranke) do Schumanovega načrta in drugih važnih vprašanj, ki se tičejo Velike Britanije. Bistvena vsebina knjižice je obsegala pojasnila in navedbe zakaj

angleški socialisti odklanjajo sedanjí Schumanov načrt.

Glavni navedeni razlogi so:

„...ni dvoma, da se danes industriji boje nadprodukcije in se bodo vsled tega skušali združiti v kartele kot je to bilo v preteklosti.“ (Schumanov načrt predvideva združitev in poenotenje zapadno-evropskih industrij pod enotnim vodstvom, v katerem bodo močno zastopani tudi zasebni veleindustrijanci).

„...vse industrije, združene po Schumanovem načrtu, bi morale biti podrejene vladam svojih lastnih držav.“ — (Schumanov načrt nasprotno predvideva kot najvišjo oblast nekaj skupen svet, kateremu bi se posamezne soudeležene države morale podrediti). Na to Angleži ne pristanejo brezpogojno.

„...mi prebivalci Velike Britanije se čutimo bližje našim sorodnikom v Avstraliji in Novi Zelandiji kot pa Evropi.“ (Ta izjava pomeni, da Anglija ne more in ne bo brez svojih dominionov ali na račun teh sprejeti kake obveznosti napram Evropi).

Navedli smo nekaj značilnih stavkov iz zgoraj omenjene knjižice. Vtis, ki ga je napravila na Zapadu, predvsem v Franciji, bi mogli označiti kot razočaranje. Francoski časopisi so v svojih komentarjih v nekaterih ugotovitvah in mnenjih soglasni. Menijo, da želi Anglija spet svojo slovito „blestečo izolacijo“, pravijo, da je z izostankom Anglije Schumanov načrt resno ogrožen! Vsi pa očitajo Angležem, zakaj niso že v prvih pogovorih s Parizom povedali odkrito in jasno, kaj mislijo. Medtem ko so bili v neki svoji noti sporočili Francozom, da niso „niti za niti proti skupni vrhovni kontroli“, pa sedaj izjavljajo, da so proti.

Francoske sredinske stranke vneto zagovarjajo Schumanov načrt ter karajo angleške laburiste. Desničarji De Gaulle kažejo razumevanje za stališče „nacionalne samostojnosti“, iz katerega izvira angleško zadržanje in pravijo, da bodo Angleži kasneje pristopili. Komunistična „Humanité“ pa pravi enostavno, da je vse to le dokaz povojnih težav v kapitalističnih državah in da je ždanov (sovjetski kom. ideolog) to vse že napovedal.

V ameriških krogih zunanjega ministristva so izjavili, da obžalujejo zadržanje angleških socialistov.

Toda že naslednjega dne je angleški ministrski predsednik Attlee v svojem govoru v spodnji zbornici skušal

zmanjšati neugoden vtis,

ki ga je napravila knjižica „Evropska unija“. Ponovil je sicer v bistvu glavne razloge, ki so v knjižici podrobneje razloženi, vendar je dodal, da bo Velika Britanija pospeševala uresničitev Schumanovega načrta in ga ne bo skušala preprečiti. Velika Britanija bo nadalje eden prvoboriteljev pri graditvi skupnosti atlantskih narodov.

Vsem političnim opazovalcem je seveda padlo v oči, da obstoja neka razlika med vlado in vladno stranko v pogledu zadržanja do Evrope. Te govoriče pa je uradni govornik Delavske stranke odločno zanikal. Obenem pa so se že tudi drugod po Zapadu pojavili glasovi, ki poudarjajo, da je povsem razumljivo, če se stališče vladne stranke vedno ne strinja z vladno politiko.

Stranka more gledati na politična in gospodarska vprašanja tudi z ideološkega stališča, medtem ko vlada nosi odgovornost za vso deželo in ves imperij.

Borba za Schumanov načrt gre torej naprej in v prihodnjih tednih se bo šele odločilo. Medtem pa bo 20. junija v Parizu prvi sestanek zastopnikov šestih držav, ki so pristopile k načrtu in takrat bo padla prva važnejša beseda. Od izida volitev v Porurju, ki so se vršile v nedeljo, bo tudi mogoče na marsikaj sklepati. Schumanov načrt je v Nemčiji danes zelo popularen.

ZAPADNA NEMČIJA V EVROPSKEM SVETU

Zapadno nemška vlada je nedavno prejela povabilo k temu pristopu. O pristopu samem je seveda moral sklepati tudi nemški parlament. V teku razpravljanja je prišlo do ostrega besednega dvoboja med kanclerjem dr. Adenauerjem in socialističnim prvkom dr. Schumacherjem. Adenauer je s svojo krščansko stranko zagovarjal pristop, medtem ko je bil Schumacher proti. Prvi je govoril, da bi odklonitev pomenila sovražno dejanje napram Zapadu in bi to izpodkopalo idejo evropske enotnosti. Schumacher pa se je protivil pristopu, ker je Nemčija še vedno zasedena in ker je bilo Posarje, ki ga smatra kot sestaven del Nemčije, že sprejeto v Evropski svet kot samostojen član. Končno je prišlo do glasovanja, v katerem so vladne stranke zmagale in sklenile pristop v Evropski svet.

Proti so glasovali socialisti, komunisti in skrajni nacionalisti. Prišlo je tudi do izgrede, ko predsednik skupščine ni takoj podelil besede komunističnemu poslancu Reimannu in je ta potem pridrel pred govorniški oder in tam razgrajal. Bil je na isti seji potem za en mesec izključen od zasedanj.

Zapadna Evropa se takole počasi in s težavo sporazumeva in išče podlag, ki bi bile za vse narode sprejemljive in zanesljive. Treba je premostiti stara, stoletna nesoglasja, treba je svoje lastne koristi podrediti skupnim in vse to zahteva časa in predvsem velike medsebojne obzirnosti. Prav iz tega vidika je treba predvsem motriti angleško zadržanje in poudariti, da njihovo sedanje nesodelovanje še ne pomeni, da hočejo Evropi pokazati hrbet. Končno so ravno Angleži tisti, ki si vedno dajejo največ časa za premišljevanje.

Napravimo še kratek sprehod po drugih evropskih državah.

BELGIJSKI KRALJ LEOPOLD

V Italiji teče sveto leto naprej in med tisoči romarjev, ki prihajajo dnevno v Rim, je tudi mnogo političnih osebnosti. Kralj Leopold je bil sprejet pri papežu.

Dvakrat so Belgijanci o vrnitvi kralja na prestol že glasovali, pa je oba krat bila večina majhna. Spor radi nje, pa je še postrila zadnja resolucija belgijske socialistične stranke. Predlagal jo je večkratni ministrski predsednik in zunanji minister Paul Henri Spaak. Ta resolucija poziva socialiste na najostrejšo in najdoslednejšo borbo proti kraljevevu povratku. V njej pravijo, da Leopold ni več kralj Belgijcev temveč eksponent ene stranke. To naj bi bili dokazali volivni izidi.

FRANCOSKI ODGOVOR MOSKVI RADI TRSTA

Francoska vlada je izročila sovjetski vladi odgovor na njeno znano noto o tržaškem vprašanju. Francozi sporočajo Sovjetom, da so ti sami s svojim odklonilnim zadržanjem povzročili, da ni bil imenovan guverner za Svobodno tržaško ozemlje, kakor predvideva mirovna pogodba z Italijo. Nadalje pravijo, da je angleško-ameriška uprava v Trstu povsem v skladu z mirovno pogodbo ter da Trst ni in ne bo vojaško oporišče omenjenih držav.

Francoski odgovor je bil v Italiji sprejet z zadovoljstvom in to predvsem radi zagotovitve, da Trst ne bo vojaško-strategično oporišče. Če bi Trst namreč postal nekaj sličnega, bi to predstavljalo veliko oviro pri italijanskih načrtih za njegovo priključitev.

OKROG JUGOSLAVIJE MIRNEJE

Podoba je, da je kominform nekoliko popustil v svojih napadih na Jugoslavijo. Medsebojna radijska in besedna vojna se sicer nadaljuje, toda o obmejnih incidentih zadnje tedne ni bilo slišati. Izjemo predstavlja menda Albanija, ki je pred dnevi protestirala pri jugoslovanski vladi, ker je — kakor trdijo Albanci — v maju mesecu neka jugoslovanska patrulja vdrla nekaj sto metrov globoko na albansko ozemlje. Jugoslavlani pravijo, da ne vedo nič o tem, da pa Albanija hoče poživiti staro gonjo proti Jugoslaviji.

NAPETOST MED VZHODOM IN ZAPADOM POPUSTILA

Videti je vsaj tako. V državah ljudskih demokracij izpeljujejo svoje gospodarske petletke, zdaj tu zdaj tam se vrši kak proces in čistke med strankinimi voditelji in v državnih upravah so na dnevnem redu. Tako so v Bolgariji javno zelo hudo pokarali kar tri ministre. Ti so se potrudili in brž izpovedali svoje „grehe“, da bi si morda s tem rešili glave.

Na splošno pa je opaziti, kakor da bi bili Sovjeti namenjeni vsaj začasno prenehati s hladno vojno. Razen nekaterih hudih člankov v svojem časopisu niso podvzeli ničesar posebno vznemirljivega.

Finski ministrski predsednik Kekkonen je prišel v Moskvo, bil tam sprejet zelo ljubeznivo, tudi Stalin se je z njim

pogovarjal. Vrnil se je na Finsko z novo trgovinsko pogodbo. Zanimivo je, da Sovjeti s Finsko postopajo obzirneje kot pa z drugimi satelitskimi državami. Zato je tudi Finska notranje-politično ohranila svojo demokratično obliko.

ŠVEDSKA POUČILA SVOJO NEUTRALNOST

Njen zunanji minister Unden je dejal, da je edino Skandinavski pakt za Švedsko življensko važen, da pa ostane Švedska v sporu med Vzhodom in Zpadom strogo nevtralna.

NA DALJNEM VZHODU

je stopilo v ospredje vprašanje Japonske. Že zadnjič smo omenili, da so Amerikanci ostro nastopili proti komunistični stranki. Sedaj pa si postavljajo odločilno vprašanje: ali skleniti mir z Japonsko in opustiti zasedbo ter se zadovoljiti z vojaškimi oporišči ali pa ostati še naprej v deželi ter jo popolnoma imeti pod svojim nadzorstvom. Visoki ameriški vojaški dostojanstveniki so trenutno na posvetih pri generalnem guvernerju generalu McArthurju. Eno je nedvomno: Amerikanci žele na ta ali drugi način pridobiti japonsko zavezništvo, ki je z ozirom na komunistično Kitajsko in Sovjetsko zvezo neprecenljivega pomena.

† LEOPOLD KEMPERLE

V sredo zjutraj 14. junija je umrl v bolnici v Trstu Leopold Kemperle, so-trudnik pri uredništvu „Demokracije“ v Trstu in urednik „Katoliškega glasa“ v Gorici. — Daljše poročilo priobčimo v prihodnji številki našega lista.

Možnost naseljevanja

Na svetu je nastal hud nered. Kakor ob času ljudskega preseljevanja pred petnajstimi stoletji bežijo ljudje tudi danes na vse strani. Novih domov iščejo, kjer bi mogli delati in v miru živeti. In vendar je naša zemlja tako velika, da ne bi bilo treba iskati nove domovine na luni ali na marsu. Zemlja sama ima gotovo prostora za trikratno množino ljudi, saj tako trdijo učenjaki. Toda vojna je svet razdrla in treba ga bo znova urediti kakor so Egiptčani po poplavi dežele po Nilu, deželo znova merili in delili. Tam je nastala umetnost merjenja zemlje. Po drugi svetovni vojni je nastalo štirinajst novih držav, sedem držav pa je popolnoma izginilo, štirinajstim državam so se spremenile meje. Časnikar Žiška je v „Berichte und Informationen“ sestavil pregled, kje so danes najugodnejše prilike nove naselitve.

Argentina šteje danes 16 milijonov ljudi, pa bi lahko preživela 150 milijonov. Na kvadratni kilometer je tam samo 5,3 oseb, moglo pa bi na km² živeti 54 oseb. Od leta 1952 bodo sprejeli v Argentini dnevno 1000 novih priseljencev. Argentina pričakuje, da pridejo celotne industrije s stroji in ljudmi. Prednost dajejo Špancem in Italijanom. Vsakega priseljence preskrbijo za 14 dni na sprejemni postaji in vožnjo od pristanišča do delovnega mesta mu plačajo. Katoliški misijonarji trdijo, da sta Argentina in Brazilija „državi bodočnosti“, ki se boste povzpeli nad USA.

Avstralija ima na svoji celini prostora za 245 milijonov ljudi, pa šteje danes samo 7,5 milijonov. Še tekom te generacije hoče Avstralija povišati svoje prebivalstvo na 20 milijonov. Vsako leto računajo s prirastkom 70.000.

Brazilija ima danes 46 milijonov prebivalcev, preživeti pa jih more po računih strokovnjakov 900 milijonov. V letih 1884 do 1943 se je v Brazilijo priselilo 4 milij. ljudi, do leta 1958 pa pričakujejo novega dotoka 800.000 oseb. Država je za kratko dobo do 1954 dovolila milijardo dolarjev, da dvigne promet, poljedelstvo in elektrifikacijo dežele. Vse narodnosti so dobrodošle, le Nemce bodo sprejemali šele po sklenitvi mirovne pogodbe z Nemčijo.

Kanada je približno tako velika kakor Evropa. Kanada bi lahko preživela 150 milij. ljudi, danes pa šteje samo 13 milij. prebivalcev. Računajo pa letno z 10.000 novih priseljencev. Zaželjeni so Angleži, Amerikanci in Holandci, sprejemajo pa tudi druge, če imajo tam so-

rodnike ali pa določeno službeno mesto. Čile obsega na eni strani suho in vročo pokrajino Atakama, na drugi strani pa vlažno in mrzlo Magalanes. Šteje 5 milij. ljudi in preživi pa lahko 10 milij.

Kolumbija je najbogatejša dežela na premogu, ki ima velike načrte za industrijo jekla. Iščejo pol milijona ljudi, ki so večji kmetijstva. Danes živi v državi nad 10 milij. ljudi.

Država Peru se imenuje „berač, ki sedi na zlati klopi“. Ljudje je tam samo 7 do 8 milij., pa je vzhodno pobočje Andskega gorovja tako veliko kakor Italija. Peru išče kmetov in izurjenih delavcev. Radi sprejemajo Italijane.

Urugvaj je najmanjša bela dežela. Državica se hvali, da je raj za delavce in male ljudi. Država sprejema vsako leto 10.000 ljudi.

Venezuela šteje danes približno 4 milij. ljudi. Država ima veliko petroleja in je zato zelo bogata. Iščejo 300.000 kmetijskih delavcev. Zaželjeni so Španci.

V Palestini so 1949 našli milijon ljudi. Ko pa so tam Rimljani izvajali svojo nadoblast, je živel v deželi 2,5 milij. prebivalcev. Strokovnjaki cenijo, da bi državica mogla preživeti 6 milij. ljudi. 240.000 hektarjev zemlje bi mogli namakati, doslej pa obdelujejo le 40.000 ha. Do leta 1953 hočejo število prebivalcev povišati za 1,5 milijonov. Za naše ljudi ti kraji niso, ker mora biti človek „železen“, to pa so samo Arabci.

Južno afriška Unija šteje 11 do 12 milij. ljudi, med njimi samo dva in pol milijona belih. Vsako leto sprejmejo 100.000 priseljencev. Najrajši sprejmejo Angleže, Holandce in Nemce.

Francija ni kolonija, vendar ima za naselitve ugodne prilike. Država ima 55 milijonov hektarjev, pa niti 17 milij. ha ne obdeluje. Na 100 ljudi pride 48 ha zemlje, na Holandskem pa samo 14 ha. Če bi v Franciji pridelovali na hektar toliko kakor v Nemčiji, bi polovico pridelkov lahko izvažali in v državi bi moglo živeti 67 milij. ljudi; danes jih je komaj 40 milijonov. Če hoče Francija izvesti svoje gospodarske načrte, mora pridobiti vsaj pet milijonov delovnih moči. Po drugi svetovni vojni je ostalo v Franciji 87.000 nemških vojnih ujetnikov, leta 1949 se je priselilo 85.000 Italijanov. Za kmete, ki imajo nekaj kapitala za nakup zemljišč, je Francija bolj priporočljiva kakor Argentina. Francija je bila do revolucije 1789 bogata država, pri revoluciji pa je izgubila preveč krvi in si od tedaj ne more več opomoči.

Val. Podgore

REVMATIZEM IN HORMONI

Sklepni revmatizem štejemo med one bolezni, ki so še danes velika pokora za mnoge ljudi. Ne več, kako in kedar se te je lotil, kajti naenkrat se pojavi zateklina in včasih tudi pordelost nekaterih sklepov ter znatne bolečine. Telesna toplota je zvišana in pot, ki včasih oblika takega bolnika, ima nekam čudni duh. Nastanek sklepnega revmatizma ima svoj vzrok največkrat v prehladu, največje krivdo pa nosijo razna žarišča v telesu kot n. pr. vnete in gnojne bezgavke pri anginah ali pa gnojne korenine mrtvih zobov, takozvani granulomi. Akutni revmatizem često prehaja v kronično stanje in zapušča za seboj dostikrat težke srčne hibe.

Zdravljenje obstoja v glavnem v dajanju salicilnih preparatov kot so aspirin, salipirin, piramidon itd. poleg toplih obkladov in kopeli ter v popolnem mirovanju bolnih sklepov. So pa slučajji, ko ni mogoče odpraviti bolečin in tudi ne zavreti te sitne bolezni. Zato je zanimiv novi način zdravljenja revmatizma kot so ga začeli v Združenih državah Severne Amerike že pred nekaj leti.

Ameriški raziskovalci so dognali, da zamore neki hormon iz skorje nadobisti (Nebennieren) z imenom kortizon (Cortisone) hitro in znatno izboljšati revmatično stanje. Ker pa zaenkrat ni mogoče izdelati zadostnih količin tega res čudežnega zdravila, so hormonski raziskovalci ugotovili, da je mogoče pripraviti človeške nadobisti do mnogo večje produkcije kortizona in sicer na ta način, da vbrizgajo v telo hormon hipofize, žleze, ki leži na dnu možganov.

Pa tudi ta hormon, ki ga označujejo s črkami ACTH, je za naše potrebe in razmere še predragocen. Zato so pozneje iznašli zopet nov način proizvajanja omenjenega hormona. Pod trebušno kožo bolnika vsajajo ali implantirajo kratkoma celo hipofizno žlezo ali — boljše rečeno — njeno prednjo krpo. Ta maj-

hni zdravniški posežek ne dela nobenih posebnih težav bolniku in tudi ni nevaren, saj so v zadnjih mescih izvršili na Dunaju že daleč preko dvatisoč takih implantacij.

Potrebno hipofizo jemljejo od teleta ali od svinje. Takoj po zakolu teh živali izrežejo to žlezo in jo že na licu mesta vložijo v posodo s tekočim zrakom, ki ima temperaturo 170 stopinj pod ničlo, torej 170 stopinj mraza. V bolnici oziroma na kliniki jo polože v sneg oglikove kisline, ki ima 80 stopinj pod ničlo. Šele tik pred vsajanjem pod trebušno kožo bolnika jo raztope v raztopini penicilina.

Učinek takšnega zdravljenja je hitro očividno. Kmalu začuti bolnik veliko olajšanje bolečin. Sklepi, ki so že bili skozi leta zatrdeli, postanejo spet gibljivi in to — brez bolečin. Bolniki, ki so bili skozi dolgo dobo priklenjeni na posteljo, zamorejo sedaj vstajati in hoditi. Edino nekaj je, kar dela še nekaj preglavice zdravnikom, namreč, da le en gotov del bolnikov ozdravi po teh vbrizgavanjih trajno. Pri drugih je treba takšno zdravljenje ponavljati. Toda ti imajo vendar to dobro, da lahko izkoristijo brezbolečinsko dobo za fizikalno lečenje kot so kopeli, masaže i. dr. Šele po takih načinih zdravljenja postanejo trajno zdravi, medtem ko jim po starih metodah ni bilo mogoče do celja pomagati.

Prišel je čas, ko bo začelo odklenkavati tudi revmatizmu, temu zahrbtnemu sovražniku človeškega zdravja, ki — ne samo da muči bolnika in ga dela dostikrat trajno nesposobnega za delo, mu nakopje še druge resne posledice. Sedaj pa vemo, da je medicinska veda odprla z raziskovanjem raznih hormonov nova vrata, skozi katera bodo lahko polagoma korakali raziskovalci in učenjaki do onih še vedno tajinstvenih dognanj, ki nam obetajo mnogo blagoslova za, po raznih boleznih tako teptanega človeka!

Dr. K.

Nadomestni deli za človeško telo

Študiji, ki jih sedaj izvajajo v presbiterjanski bolnici v Chicagu, nam kličejo v spomin pravljico o dr. Frankensteinu, ki se mu je posrečilo ustvariti živo bitje s tem, da ga je sestavil iz raznih delov mrtvih človeških teles. Toda, če se je Frankensteinu poizkus ponesrečil, in je ustvaril namesto človeka nakazo, si moderni znanstveniki obetajo, da bodo s presajanjem organov zmanjšali trpljenje in rešili življenje ljudem, ki bi bili sicer obsojeni na smrt. Chikaški zdravniki trenutno delajo poizkuse na morskimi prešičkih in drugih živalih, a upajo, da bodo kaj kmalu lahko tudi na človeku izvedli uspeh svojih raziskovanj ter bodo izvedli pravo revolucijo v kirurški zdravstvu. Med tem ko so doslej morali v mnogih primerih človeku odstraniti bolne organe, mislijo sedaj na to, da bi jih zamenjali z enakimi deli, ki bi jih vzeli od umrlih oseb.

Poročila, ki so ga o tem vprašanju podali ameriški znanstveniki, pojasnjuje, da je bilo presajanje človeških organov dolgo časa uganka. Danes pa si po vseh uspehih, ki so bili doseženi s presajanjem enostavnega tkiva, kot je na primer roženica in z načini, ki so jih

izvedli razni zavodi, kot so na primer „banka za kri“, „banka za kosti“ in „banka za oči“, kaj lahko mislimo, da bo mogoče rešiti eno največjih težav, ki je doslej ovirala presajanje organov, to se pravi, kako ohraniti pri življenju tkivo v času presajanja.

Med drugo svetovno vojno so vztrajno krožili glasovi, da so ruski kirurgi pobirali važne dele v bitki padlih vojakov, ki so jih nato z uspehom vsadili težko ranjenim. Nobena izmed teh vestí pa ni bila potrjena kljub vsem naporom posebnega ameriškega zdravniškega odposlanstva, ki je takoj po vojski obiskalo Sovjetsko zvezo, da bi se o teh vesteh prepričalo.

Vendar pa nas poročilo presbiterjanske bolnišnice opozarja pred prezgodnjim in prevelikim optimizmom. Poročilo sicer pravi, da so z uspehom presadili zgornjo pljučno loputo in to je treba imeti za točko, kjer se je ustavila vsa vrsta doslej napravljenih poizkusov. Ni izključeno, da ne bi bilo mogoče nekega dne presaditi organov kot so pljuča, ledvice in nekatere žleze. V tem primeru bi se bajka o Frankensteinu spremenila v eno izmed največjih pridobitev znanosti.

SREDSTVO PROTI PRENAPETOSTI ŽIVCEV

V boju proti prenapetosti živcev so v Združenih državah poizkusili izvleček teloh, ki je navadna rastlina ter so jo že v starem veku uporabljali posebno za duševne bolezni.

Po že izvršenih poizkusih zgleđa, da ima telohov izvleček enak učinek kot operacija na živcu „nervus sympathicus“, s katerim se zniža krvni pritisk, obenem pa ne vpliva nikakor na srce.

ČEHOSLOVAKI SI NE MOREJO IZBRATI ZDRAVNIKA

Praški list „Lidove Noviny“ piše: „Svobodna izbira zdravnika, kakor svobodna trgovina in razne znane „svobode“ preteklosti so nekaj zastarelega v načrtnem gospodarstvu in v modernem načrtnem zdravstvu. Sedaj so uvedli omejitve svobode bolnika, da si izbere sam zdravnika, ker ta svoboda nima nikakega „zdravega temelja“.

Da se zagotovi, da bo obnašanje zdravnika do bolnika in obratno pravilno in da bo obstojalo vzajemno zaupanje, spoštovanje in sodelovanje, je potrebno, da sta oba izvežbana in nadzorovana. Organi ljudske uprave (to je komunistična vladavina) in sindikalne organizacije imajo glavno vlogo pri tem nadzorstvu in vzgoji.

PLIN PROTI ŽIVCEM

Vrsta strahotnih orožij vse tja do atomske bombe se še izpopolnjuje. Saj je izjavil tajnik ameriškega urada za znanstveno pripravo in raziskovanje sledeče: Amerika je razvila vrsto „živ-

čnih plinov“, ki so v stanu, da uničijo živce in s tem vsak odpor nasprotnika. Kakor je izrazil že general McAuliffe, pa Amerika ni edina poznavalka takih plinov.

VPLIVI ZVOKA NA ŽOLČNE KAMNE

Dr. Harold Lamport iz yalske univerze je skupaj z zdravnikom dr. Herbertom S. Newmanom in Ralphom Eichhornom iz bolnišnice „Beth Israel“ v New Yorku napravil celo vrsto zanimivih poskusov, iz katerih izhaja, da lahko zvočni valovi visoke napetosti, ki jih ne zaznamuje človeško uho, razkrojijo žolčne kamne, da tako omogočijo njihovo izločitev iz telesa. Če se primerno usmeri cel snop zvočnih valov, lahko ti razbijejo človeške žolčne kamne, katere so umetnim putem uvedli v črevesje morskih prašičkov in sicer v kratkem času 5 do 60 sekundah. Takih poskusov še niso izvršili na človeku: treba je počakati, da bodo na razpolago popolnejši aparati, ki zaznamujejo zvočne znake.

ZENSKÉ IN SOLZE

Ni točno, da joče ženska tisočkrat več kot moški — kot so to namerno trdili: to sta izčrpno dokazala John W. Henderson in Wendell A. Prough, zdravnika na kliniki Mayo v Rochesteru. Ženskih solz — tako sta dognala oba zdravnika — je komaj dvakrat več kot moških. Dognala sta to na ta način, da sta pripravila k joku 114 mož in 117 žensk v starosti od 16 do 28 let. Niso pa mogli določiti končne izčrpanosti ženskih solznih žlez.

Nova hormonska zdravila

Z nedavnimi poizkusi so slednjič dognali, da lahko kortison in ACTH (adrenokortično-tropični hormon) dve novi zdravili, katere pridobivajo iz hormonov, ozdravijo različne telesne motnje. Nazadnje so jih uporabili za zdravljenje slepote. Okulist, ki so uporabili ACTH za zdravljenje oseb, katere so zaradi akutnega vnetja roženice in šarenice skoraj popolnoma oslepele, so ugotovili temeljito izboljšanje že po štirih dneh zdravljenja. Isto so ugotovili tudi v primeru bolezni, ki je znana pod imenom „pigmentno vnetje mrežice“, kjer je isti preparat dosegel presenetljive uspehe. Vseeno pa opozarjajo specialisti, da

še ni mogoče točno dognati koristi novih zdravil, ker so ta zdravila često povzročila pri bolnikih postranske škodljive pojave in so zato morali njihovo uporabo omejiti. Vendar je verjetno slednjič dognano, da imata tako ACTH kot tudi kortison velik uspeh pri zdravljenju bolezni, kot so revmatizem, revmatična mrzlica, levkemija, protin in naduha.

Kot znano sta oba navedena preparata izvleček iz prašičjih sluzastih žlez in iz govejega žolča; ker je teh stvari na razpolago le malo, je zdravlilo možno uporabljati za enkrat le v poskusne namene.

Z. I. M:

Zvesta seca

14.

Veliki dan

Jesensko jutro sv. Elizabete je bilo precej megleno, svatje pa vsi židane volje. Trompete in klarinete ter druga godala, so se svetila kot sonce. Mlinarjevi fantje so se celo sobotno popoldne trudili z njimi, da so jih pripravili do takega bleska. Neži se je bila že opravičila. Sedaj stoji v izbi, malce blede in zaskrbljena ter čaka, da se vsi zbero in bo prosila mamo in ateja za žegen. Mirtin venček že ovija glavico in Neži ga s ponosom in po pravici nosi.

Godci so že odšli po ženineve svate. Ko so imeli vse zbrane, so skupno šli do Rutarja. Rok je klečal pred materjo in prosil: „Mama, dajte mi svoj žegen na pot v novi stan!“

Mama je segla s prsti v blagoslovljenje vodo in pokrižala sina rekoč: „Božji žegen naj te spremlja vse življenje. Bog ti daj srečnih in zadovoljnih dni!“

Ženin se je obrnil še do bratov in sester ter jih prosil: „Ne zamerite mi, če sem vas kdaj razžalil ali vam kako drugače prizadejal težke ure!“

Sestre so mu ganjene stiskale roke, bratje so se pa bolj moško držali.

Sprevod z godbo je zavil v cerkev.

Tedaj je tudi Neži že klečala pred starši. Solze so ji drsele po zalem licu, ko sta jo ateji in mama blagoslovljala. Botra Lena, sama vsa objokana, je prosila: Neži, zdrži se, da se ti ne bo poznalo.“ Pa je samo Neži občutila z vso dušo težo slovesa od mladih let, domače hiše, staršev in lepih dekliških dni. Prosila je odpuščanja za vse nerodnosti ter vsem podala roko. Hanzej ni mogel zadržati solza. Skoro otroški jok je planil na dan in tedaj so tudi vsi ostali dali duška svojemu ganotju.

Že so godci urezali koračnico, solze so se gostom posušile, le Neži je ostala še nekoliko zamišljena.

Cerkev je bila že polna radovednežev in svatov.

Resen in možat je bil Rokov „da“, tudi Neži je odgovorila prav odločno. „Ne s strahom, s pogumom moram začeti zakonsko življenje.“ je sama sebe prepričevala. Naenkrat se je začutila tako močno, da bi mogla nesti tudi najtežji križ. Njeno mišljenje so besede pridigarja samo še potrdile: „Nikdar vama ne bo naložen križ, ki bi bil pretežak. Vsak se bo prilegal vajinim rokam in Bog sam ga vama bo pomagal nositi.“

Neži je prosila za srečo. Vso mašo je molila samo za bodočo družino. Čutila se je okrepljeno in močno. Vedra je zapustila cerkev in vsa nasmejana metala denar med vaško mladež.

Hanzeja je samo to grevalo, da ni smel biti med pobiranci. Nežiji bi se smel stegniti prav do vratu in gotovo bi obilo drobiža dobil. Neži pa ni pozabila zanj. Segla je v žep, pogledala po Hanziju, ki je bil med svati in mu stisnila toliko v roko, da je komaj držal. Ta Hanzi ji je čisto k srcu prirasel.

Razpoloženje med svati je bilo prav veselo. Vsak je imel na sebi kaj novega. Resno-ponosno naj bi se držali moški v svojih novih oblekah, a jim je le tu in tam ušel smeh. Ženske v škripajočih čevljih so ogledovale ena drugo, se prav košato držale in že ugibale, kako bo „ta mladima“ v bodočnosti. Najbolj dostojanstven je bil vadevec Juri. Bil je že pri toliko porokah, da ga nič več ni spravilo iz ravnovesja. Umirjeno je stopal proti gostilni in še malo ni pospešil koraka, čeprav so godci skoro na pete stopali.

Radovedneži so se gnetli na obeh straneh ozke ceste, z oken in hodnikov so gledali mladi par.

Predno so stopili v gostilniške prostore so vsi povabljeni želeli srečo ženi-

nu in nevesti. Stiskali so jima roke, jima izražali veselje in klicali nanju ves božji blagoslov. Caumar pa se je že vrtil v veliki sobi, da se razgleda zaradi prostorov. Ko so se svatje razlezli v sobo, jim je že odkazoval sedeže. Po kratkem zbranju so začele kuharice donášati na mizo župe. Najprej je prišla na vrsto počisana župa, nato sveža goveja župa pa še dve vrsti juh, ki jima imena ne vem, a sta prav okusni. „Koj malo prostora še za prate pustite.“ je kričal caumar nad svati. Smeh in dobra volja se je že vseh lotila.

„Ko bi se mogel za dva tedna najest!“ je pravil Potočnik.

„Kuharice so pa res vse pohvale vredne.“ so kimali drugi.

„In pijača, pijača!“ je mlaskal z jezikom Grmov Tevža.

„To je pogača.“ je hvalila Rebernica.

„Ali si ti mlet, Lora?“ je bila radovedna Pekinja.

Pogovor se je živahno razvijal. Vsi so bili bolj brez skrbi, kot mlada nevesta in ženin.

Rok je prigovarjal in prosil: „Neži, vzemi, jej in pij!“

Neži pa je le malo jedla in kozarca se je čisto rahlo z usti dotikala, da je ostal skoro vedno poln.

(Dalje prihodnjič)

Slavenska in slovanska ideja v našem slavstvu

Vsak plemenit človek čuti v sebi ljubezen do matere in ji jo tudi na bolj ali manj viden način izkazuje. Pa tudi ljubezen do svojega rodu, domovine nosi sleherni v svojem srcu. Pokazati jo sicer vsak ne zna. Mnogi pesniki in pisatelji so to svoje čustvo izrazili na čudovito lep način v svojih delih. Še zdaj z veseljem in občudovanjem beremo take umotvore ali pojemo pesmi, ki so nam jih zapustili.

Če bi spremljali razvoj mladega pesnika, opazimo, da v svojih prvih proizvodih navadno zapoje o narodu in domovini. To čustvo je tako živo v njem, da mu mora dati duška. Iz prvih poskusov raste v umetnika, če je v njem pravi pesniški dar, se uči ob zgledu velikih mojstrov in nikdar ne pozabi domovine. Mnogi manj pomembni pesniki so ostali znani samo zato, ker so napisali domoljubno pesem, ki jo je nekdo uglasbil in je tako ostala živa, ker jo je narod pel.

Valentin Vodnik je v slov. slavstvu tisti, ki je prvi prinesel slovensko idejo na plan. To izrazito vidimo v pesmi „Ilirija oživiljena“ in v pesmi „Dramilo moj rojakom“, kjer kliče: „Slovene, tvoja zemlja je zdrava!“ Z velikim zanosom je budil k narodni zavednosti, k ljubezni do materinega jezika in domače grude. Začel je veliko delo, ki so ga njegovi nasledniki z uspehom nadaljevali.

Prešeren je bil glasnik svobode in Slovencev. Kazal jim je lepšo bodočnost na podlagi narodne neodvisnosti. Njegova ljubezen do domovine in slovanstva sploh je tako močna, da se prepleta tudi z ljubeznijo do dekleta. Kajti o tem, kar čuti srce, tudi usta rada govore. Prepričan je, da bodo zasijali Slovencem boljši časi, da se jim bodo vremena zjasnila, da ne bodo pesmi, pisanih v slovenskem jeziku, zaničevali, kar se je tedaj godilo. Poje o slovenski zgodovini, ki je vsa prepletena s krvjo in boji. Črtomiru v usta položi besede: „Največ sveta otrokom sliši Slave, tja bomo našli pot, kjer nje sinovi, si prosti voljo vero in postavijo.“ S tem je hotel povedati, da smo Slovenci bratje drugih Slovanov. Slovansko misel izraža tudi pesem „Zdravica“. Najprej napiše svoji domovini z besedami: „Bog našo nam deželo, Bog živi ves slovenski svet!“ Napiva pa tudi slovanstvu in pozdravlja „brate vse, kar nas je sinov sloveče matere.“

V isti dobi kot Prešeren je deloval tudi Slomšek. Kako ves navdušen je za slovenstvo, pričajo besede: „Ne bodi vas sram, da ste Slovenci; to je vaša čast!“ Svoje navdušenje in ljubezen do naroda izpričuje posebno pridiga v Blatogradu, v kateri tako lepo pravi: „Sveta vera bodi vam luč, materni jezik bodi vam ključ do zveličavne narodne omike.“

V letu 1848 so se začeli zbuhati narodi in zavedati svoje narodnosti. Tudi med Slovenci se je začelo veliko narodnostno gibanje, ki so ga pospeševali tudi pesniki in pisatelji. Tako se je v „Novicah“ proglasil pesnik Koseski, ki je s svojo grozovitostjo zasenčil celo Prešerna, ki ga do tedaj še nihče ni prav ocenil. Pel je zlasti o slovenstvu in o zvestobi do zemlje, rodu in cesarja. Dolga leta je pod vodstvom podjetnega dr. Bleiweisa, vodilnega moža „Slovenije“, polnil „Novice“ s svojimi navdušujočimi pesmimi, ki pa so bile jezikovno precej slabe.

Fran Levstik je v dobo motrila in zadovoljnosti s pesmimi, ki so jih pisali Koseski in njegovi posnemalci, prinesel novega življenja. Vzbuja je zlasti pri mladini s svojimi pesmimi veliko zanimanje. Z „Napakami“ je opozoril na pomanjkljivosti v gramatiki, slogu in jeziku, v „Popotovanju“ povedal, kje naj iščejo pisatelji snovi. „Martin Krpan“ pa je klasičen primer, kakšna naj bo ljudska povest. S tem je vzbudil zanimanje za čistost slovenskega jezika in pokazal, naj se govorice pisatelji uče pri preprostem ljudstvu na deželi. Generacija, ki si je njega vzela za vzor, je te ideale uresničila. Levstik je deloval kot domači učitelj na Gradu Kalec pri pesniku Miroslavu Vilharju. Vilhar, sam navdušen Slovenec, je v Levstiku dobil še podporo, zlasti pri izdajanju svojega lista „Naprej“. Precej Vilharjevih pes-

mi je uglasbenih. Najbolj znana je: „Po jezeru“, v kateri ob koncu zapoje: „Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo“. To misel pri njem še večkrat srečamo. V večjega pesnika pa se Vilhar ni razvil. Dočim Stritar in Jurčič Levstikov program razvijata, v pesništvu ni pravega poleta.

Simon Jenko je edini, ki poje res iz srca. Njegova je himna „Naprej zasta-va Slave“, „Jadransko morje“, „Pobratimija“ in dr. Kako lepo izroča Savi pozdrave, ki naj jih izroči južnim bratom (Hrvatom in Srbom).

Ime Stritar se zasveti v slov. slavstvu posebno leta 1866., ko je izdal Prešernove poezije in v krasnem uvodu prvi razkril njih lepoto. Pisal je pesmi, romane, razprave in zaslovel je kot učitelj in kritik. Pokazal je na jug, na trpljenje južnih bratov, zlasti Srbov. Pozival je Evropo naj se zaveda, da ji je tudi Slovan brat. Tolažil je Srbijo, pozival Slovane, naj se zavedo, da niso več otroci, da morajo biti močnejši. Mladino kliče, naj s svojim idealizmom pomaga uresničiti njegove ideje — ideje vseh zavednih Slovencev in Slovanov. Izvršil je veliko delo s svojimi pesmimi, spisi, kritiko, z „Zvoncem“ in hotel vedno Slovencev dobro, čeprav je bil tudi on končno kamenjan.

Iz Stritarjeve in Levstikove šole sta izšla Jurčič in Gregorčič. Velika talenta: Jurčič, ki nam je dal prvi roman „Deseti brat“ in Gregorčič „Goriški slavček“, „zlato knjigo“ poezij. Jurčič je kot urednik „Slovenskega Naroda“

zastopal slovenske in slovanske ideje, ter jih često izrazil tudi v svojih delih. Njegovo življenjsko geslo, izraženo tudi z lastnimi besedami iz Tugomerja, je: služiti narodu in jeziku. Slavčku Gregorčiču je slovenska domovina vse. Njej njegove pesmi, njej njegova srčna kri!

Tipičen pesnik slovanstva je Anton Aškerc. Tedaj je Slovanstvo ravno vstalo in Aškerc je napisal svoj slovanski pohod „Mi vstajamo!“ Skoro vse pesmi so polne liberalizma, zahtev po pravici, svobodi, po napredku. V baladah in romancih, v epu „Stara pravda“, povsod je izrazil svoje mišljenje. Jasno je, da so bila dela deležna tudi odmeva.

Mož, ki se je zelo udeleževal v javnem življenju, a je bil tudi pisatelj, je Ivan Tavčar. Velik liberelec, je to pokazal tudi v svojih delih. Zelo je ljubil svojo gorenjsko domovino in v srcu bil še vedno med svojimi kmeti. Napisal je slavošpev slovenskemu kmetu in slovenski kmetici.

Vrhnika nam je dala velikega pisatelja Ivana Cankarja. Iz zelo revnih razmer je izšel, zato so tudi njegova dela zajeta iz življenja ponižanih, razžaljenih in trpečih. V svojih delih je napisal slavošpev slovenski zemlji, njenim lepotam, njeni govorici in njeni pesmi. Že geslo: „Mati, domovina, Bog“ priča, kako vzvišen je bil njegov ideal. Tega velikega umetnika moramo še in še proučevati, če hočemo doumeti njegovo veličino, njegovo ljubezen do trpečega naroda.

Veliki znanilec narodnostne in slovenske ideje je bil pred kratkim umrl Oton Župančič. Zbirka „V zarje Vido-ve“, vsa plamti domovinske ljubezni in slovenske zavednosti. Izrazita pesem, ki opeva lepoto njegove ožje domovine in bridkost izseljenstva, je „Duma“.

Franc Saleški Finžgar, veliki pripovednik, je svoj klasični roman „Pod svobodnim soncem“ posvetil starim Slovanom v njih prvotni domovini. Drama „Naša kri“ pa nazorno kaže boj med francosko in slovensko idejo.

Ivan Pregelj je v vsakem izmed svojih del poveličeval slovensko besedo, zemljo, slov. narodnost.

Še mnogo je pesnikov, pisateljev in rodoljubov, ki so bili prežeti slovenske in slovanske ideje. Opazimo, da so te ideje najbolj žive v dobi romantike. Tedaj je po vseh deželah zaživelo zanimanje za narodno stvar, za narodno blago. Čehi so sprožili idejo „Matere Slave“. To idejo so sprejeli tudi naši romantiki. Ilirci pa so se oprijeli slovanske ideje. S svojo zamisljivo, ustvariti ilirski jezik, pa niso prodrli.

Zakaj moramo biti veseli teh idej? Slovencem so vzbudili zavest, da so narod, da imajo svojo kulturo, da so bratje drugih Slovanov, s katerimi jih družijo sorodnost jezika, značajev, in iste prazgodovine. Začeli so živeti svoje lastno narodno življenje in ustvarili kulturo, ki številno tako majhnemu narodu dela čast in daje dobro ime v družini drugih narodov.

Štefan
Gornik:

Večer pred KRESOM

Vroč je bilo tisti dan, da se človek ni vedel kam deti. Vročina je žejala iz zraka in iz tal, iz vsakega kamna posebej. Zrak nad strehami je trepetal, gore so bile za pregreti daljavami kakor za tančico.

Proti večeru je bilo, ko me je vpitje poglajalo iz hiše na cesto. V začetku nisem mogel ničesar opaziti. Še le čez čas sem v gneči otrok odkril človeka v zveganem klobuku, z dolgim, suhim obrazom, z velikimi motnimi očmi. Otroci so silili vanj, ga vlekli za suknjič, nekateri so mu od daleč metali kamenčke, da se je splašeno umikal.

Preden je gruča otrok z neznancem v sredi prišla do naše hiše, se je nagneto na ulico tudi že nekaj odraslih. Nekaj časa so stegovali vratove, nato so udri za gručo in njih smeh me je neprijetno pekel v dušo.

Ravno pred našim pragom se je gruča ustavila. Zdaž šele sem neznancu videl natančno v obraz. Velike oči so se smejale in vekale hkrati. Gosti lasje, čudno zmršeni, so viseli na vse kraje in zvegan klobuk je čepel na njih kakor na strašilu. Ozka brada je bila gladka, upognjena nekam v levo stran, kar je dajalo celemu obrazu čudno obliko.

Cela postava je odkrivala bebčka. Bose noge so plesale po prahu, da so hlače, ki so segale do polovice meč, smešno opletale.

Vrišč otrok je bil strašen.

„Mahni ga!“

Eden otrok mu je s palico zbil klobuk z glave. Neznanec je bedasto buljil okrog sebe, se nenadoma pognal za klobukom, toda že mu je nekdo podstavil nogo. Zviška je priletel v prah.

Smeh otrok in odraslih se je zilil v plaz.

Kakor pribit sem stal na pragu. Bebec se je dvignil, poveznil prašen klobuk na glavo in se zasmejal. S prašno roko si je potegnil čez potni obraz, da je bil videti še bolj smešen, Maroge so ostale.

„Tine, Tine iz svinjske doline...“

Iz venca otrok so se utrgale zbadljive besede. Bebec je poskočil in zacepetal po prahu, da se je zakadilo.

„Pleši, Tine, pleši! šiling dobiš!“

Eden odraslih je zakričal.

Bebec je zakrilil z rokami in se pričel

vrteti. Videl sem ga, kako je hlatal po zraku in se hotel ustaviti.

Toda glas je priganjal.

„Pleši, če ne, ne dobiš šilinga.“

In bebec je plesal, dokler pijan ni omahnil proti otrokom, ki so se umaknili. Z obrazom je priletel v ilovnati prah. Ko se je dvignil, mu je iz udarjene ustnice tekla kri.

Fant mu je z odurnim smehom vrgel novce za deset grošev.

Bebec je zavrtel klobuk in zavriskal. S čudno visokim glasom, ki je bil podoben blejanju splašene ovce.

„Kozolec napravi, pa dobiš šiling, se je zadril eden odraslih fantov.“

Bebec se je poskušal postaviti na glavo. Dvignil je suhe, boste noge, lovil ravnotežje, dokler se ni prekopicnil.

Fant mu je vrgel spet deset grošev.

S krvavo ustnico se je bebec spet smejal. Videl sem to ustnico in nenadoma se mi je zazdelo, da je svetnikova, da mu jo ščipljejo z ostrimi kleščami.

Stopil sem s praga in odšel proti množici. Še kar naprej je tiščala v beba.

In ne vem, kako in od kje se mi je utrgala beseda. Siknil sem proti fantom.

„Judje!“

Umaknili so se.

Srečal sem se z bebcem v očmi. Vedno sem verjel, da je vsaka bolečina velika, pa naj si raste iz srca bebcu ali svetniku.

V tem hipu sem vedel, da sem imel prav. Krvava ustnica se mu je tresla, zmršeni lasje so bili prašni, roke umazane in v stisnjeni pesti je tiščal dvajset grošev.

Ljudje so se pričeli sami od sebe razhajati. Le nekaj otrok je še ostalo.

Dal sem mu šiling. Zasmejal se je in zacepetal z nogami.

Samo gledal sem ga. Nehal se je smejati. Potlej je čudno žalosten segel z roko med lase.

„Pif, pif.“

Videl sem brazgotino, ki je gorela izmed las in vedel, da je bebcova beseda spomin na nekaj hudega. Morda ga je nekoč nekdo udaril, morda se je ponesrečil, Bog ve. Prvič v življenju sem ga videl in zadnjič.

Potlej se je obrnil in njegove boste noge so čudno smešno bile v ilovnati

prah. Med zadnjimi hišami je pričel teči. Gledal sem za njim.

Ko bi bil slikar, naslikal bi ga, naslikal z gloriolo okrog glave.

Pa nisem slikar.

In mi je žal. Samo enkrat sem ga videl, bilo je na večer pred kresom.

Spokojnost

Počasi, vdano tone dan,
vse globlje, globlje se izgublja,
šumi, brni čebelni panj,
čebela zadnja cvet poljublja.

Sameva misel, v polju brodi,
poslušaj pesem, diš cvetov,
zrak je mehak, diši po strdi,
joj, blizu je noč domov!

Nocoj sem nepopisan list,
ki čaka roke Tvoje blage,
nocoj sem ves lahak in čist,
spokojen, svetel in brez srage.

M. Jakopič

Dobrosrčnost

Najmanjše darilo je mnogo vredno, če ga spremlja topla beseda dobrosrčnega človeka.

Dobrosrčen človek poklanja darove še tedaj, ko je njegova roka prazna.

Dobrota ni nikaka miloščina — ljubezni je samoumevna.

Čemu hodimo ljudje brez umevanja drug poleg drugega, ko more samc. dobra beseda prinesiti že toliko toplega veselja?

Glavni vzrok ločitev niso v prvi vrsti velika nasprotstva, temveč majhni vsakodnevni prepri, katere bi mogli s tiho dobroto največkrat premostiti.

Srčna umetnost je, neprijaznost vračati z dobroto.

Od prijateljstva, tega zlahtnega in kraljevskega otroka si izposojajo večkrat obleko, ogrnejo zvestobo z zlobo in praznoto. Ti pa, duša, odpri oči in ne veruj sami obleki! Le kdor kvišku, ta naj ti bo prijatelj!

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

Slovenska služba božja je vsako nedeljo od pol devetih v starem bogoslovju (Priesterhausgasse).

MAŠNIŠKO POSVEČENJE

Na praznik sv. Petra in Pavla, dne 29. junija t. l., bodo štirje kandidati sprejeli mašniško posvečenje.

Med kandidati je tudi naš rojak Jože Gabruč iz Pečnice. Rojen leta 1922, je študiral na gimnaziji v Celovcu in št. Pavlu. Nato je bil poklican k vojakom in se je po bojih na frontah in v ruskem ujetništvu vrnil leta 1945 domov. Še isto leto je vstopil v krško bogoslovje.

Slavnost nove sv. maše bo 2. julija na Pečnici ob Baškem jezeru. Slavnostni govornik bo č. g. župnik Lovro Kasselj iz št. Vida v Podjuni.

SV. LENART PRI SEDMIM STU-DENCIH

Končno je vendarle nastopilo deževje, kajti vsa naša polja so ga bila zelo potrebna. Vsi smo že zdihovali po njem, če ga ne bi bilo, bi bilo vse uničeno. Tudi sadno drevje, ki je v začetku pomladi krasno cvetelo, je bilo posebno potrebno dežja. Sicer je prišlo vse to nekoliko pozno, toda upamo, da se bo še vsaj nekaj dalo rešiti. Sedaj pospravljamo travo in hvala Bogu, sena bo letos kar dovolj. Tudi sirs in čompe kažejo dobro. Posebno lepo raste pšenica in rž.

Pranganje je tudi za nami. Krasen dan je privabil ljudi iz bližnje in daljne okolice k nam, saj se je procesije udeležilo skoraj tisoč ljudi. Pa tudi v Poturju je bilo ogromno ljudi. Tako je naš narod kljub hudim časom še zvest Bogu in išče pri njem tolažbe in pomoči. Kakor vsako leto tako so tudi letos bili pri pranganju naši pridni gasilci. Kljub hudi vročini so oblekli svojo uniformo in vzgledno počastili Najsvetejše. Tudi mi smo veseli tega dogodka in upamo, da bodo še v naprej takdi ostali.

Toda še enega dogodka ne smemo pozabiti. Naši gasilci so namreč olupšali svojo shrambo za gasilsko orodje. Toda kakor pravijo, je to delo precej stalo. Pa naj bo kakor koli, olupšali so to poslopje in sedaj je vsaj lep vtis za vsakega, ki gre tam mimo. Pa tudi pridno vadijo in se pripravljajo za slučaj ognja. Tako so tudi v nedeljo imeli vaje v Radni vasi in vse moramo pohvaliti, kajti vse je poteklo v najlepšem redu in bliskovito naglo.

Pri Majerču je nastal v gozdu ogenj, ki so ga pa k sreči hitro udušili, da ni bilo preveč škode. Kako je nastal ogenj, se ne da ugotoviti, verjetno pa je, da je vrgel kdo kak cigaretni ogorek in je na ta način začelo tleti.

NA GURAH

Nimamo hlapca in ga tudi imeli nismo. Garamo same kot črna živina vsak dan 16—17 ur. Pa drugod je še hujše, kjer sta mož in žena s kopo malih otrok sama. Vse je nekako obupano.

Vlada na nas kmete čisto nič ne gleda, edino plačilni ukazi prihajajo redno.

Pa še ta strup za podgane nam vsiljujejo. Za mesta uvidimo potrebo uporabe tega strupa. Na deželi pa imajo podgane druge hrane dovolj in se izogibajo strupa, le naše pridne mačke nam na tem strupu poginejo, da imajo mihi prosto pot. Jaz nisem hotela plačati vsiljenega strupa in sedaj me bodo še kaznovali. Sicer pa ravno tedaj niti groša ni bilo v hiši.

Draginja je neznosna. Kupila sem dva dežnika in plačala 114 šil. Za klaf-tro drv smo svoj čas kupili tri dežnike, danes pa komaj enega. Za kilo putra smo kupili najmanj tri hadrce (rute na glavo), sedaj pa niti ene ne dobiš za kg surovega masla. Radovedni smo, kaj bo še prišlo.

Kolikokrat bi vam rada kaj napisala, pa sem zvečer ob desetih tako utrujena, da ne zmorem, duh pa je voljan. Toliko lepega berem včasih v „Tedniku“. Pismo materam, kako je bilo lepo in resnično. Nepopisno je trpljenje že-

na. Poznam eno, 9 otrok ima, mož pa še pijanec po vrhu. Kolikrat mora uboga žena prenočiti s svojimi malimi na skednju ali v hlevu ali celo kje na vasi. Moji starši pa so bili dobri, vse dobro smo se od njih naučili. Z njihovimi nauki nosimo lažje vso težo življenja in trpljenja.

TINJE — LASINJE

Minuli petek smo spremili na tinjsko pokopališče pokojno Heleno Schalle, posestnico Stropcejeve kmetije na Lasinjah. Dolga leta je sama opravljala kmetijo in bila vzorna gospodinja. Neporočena je gospodarila z bratom in sestrami, dokler ni zahrbtna bolezen spravila brata Miheja v prerani grob. Potem pa je pristopil nečak Hardej, ki je bil pokojni močna opora. Kako rada je pripravljala, da ima v svojem nečaku vse jamstvo, da bo za njo gospodaril, kakor je ona želela. Tudi slovenski študenti so se radi oglasili pri Stropcejevi gospodnji in vsakokrat našli kaj za pod zob. Ljubezniva, izobražena je bila, ker ni bilo slovenskega lista, kate-rega ona ne bi prebrala. Zvesta je bila Družbi sv. Mohorja in poznala tudi vsako knjigo, katero je Družba izdala.

Pogrebne obrede sta opravili tinjski gospod kaplan in kamenski gospod župnik, ker so bili prošt službeno zadržani. Cerkveni pevski zbor pa je na domu in grobu zapel žalostinke.

Pokojni naj bo domača zemlja lahka, zaostalim pa naše prisrčno sožalje.

ŠT. RUPERT PRI VELIKOVCU

Napovedano blagoslovljenje zvonov se bo vršilo v nedeljo 2. julija 1950. Pričetek svečanosti je ob osmih dopoldne. Vsi prisrčno vabljeni!

ŠT. ŠTEFAN

Kar samo na Spodnjem Koroškem najdemo tri „Štefane“: eden pri Volšperku, drugi pri Pliberku in tretji pri Velikovcu. Zadnji je fara brez župnika; pastoralno službo opravlja č. g. dekan iz Voher. Ob šentštefanski cerkvi so trije močni kmetje: Mežnar-Klančnik, Likeb-Povšnar in Kolmanc. Zadnje dni se je šušljalo v bližnji okolici: „Likebov Hanzej se bo ženil; Falejevo Emijo iz Grabštajna bo vzel...“ Marsikatero dekle je zdrsnilo in njeni upi, grajeni na Hanzej — peščeni temelj — so zdrknili v nedogled. Hanzej, že zrel mladenič, je v ponedeljek 16. VI. 1950 ob 15. uri v grabštajnski župni cerkvi slišal z Emijo Frank besede: „... Ego coniungo in nomine Patris et... Pred Vsemogočnim sta si obljubila in prisegla življenjsko zvestobo na poti trpljenja in sreče. Iskreno jima čestitamo in želimo v družinskem vrtilčku neštevilno ljubkih cvetk.“

RADIGUNDA V GORENČAH

Minuli ponedeljek smo pokopali go. Marijo Kužnik, p. d. Kavšlarco. Dosegla je visoko satrost 82 let. Vzorna žena v verskem in narodnem pogledu je vse svoje življenje ostala zvesta tudi vsem slovenskim listom. Njen, tudi že pokojni mož, je bil dolga leta slovenski občinski odbornik, član šolskega sveta in cerkveni ključar, torej v vsakem pogledu vodilna oseba Slovencev v Gorenčah.

Blaga žena naj v miru počiva v domači zemlji, v življenju je bila vzor svoji družini in vsej fari in zaslužila bi, da bi jo posnemali vsi.

SUHA

V nedeljo, 25. junija od 1/3 priredi farna družina na Suhi v gostilni pri Hartlnu igro „Divji mož“. Pri tej priliki bo tudi cerkveni zbor pel nekaj pesmi. Vabimo vas vse!

DOB PRI PLIBERKU

Sedaj ne zveste veliko od nas, ker je šel naš poročevalec naprej. Sami pa nimamo časa veliko pisati. Beremo pa radi časopise, tudi „Tednik“ prihaja. Dne 30. aprila na vigredno žegnanje smo blagoslovili dva nova znonova in smo lahko ves majnik k šmarnicam zvonili. Pojeta lepo in že jutraj zgodaj nas

kliče zvonjenje iz postelje k molitvi in delu. Delali smo tudi noveskednje: pri Belmaharju, pri Petru in tudi na spodnji vasi. Suša je velika in rabili bi dežja. Imamo skoraj vsak večer prošnjo-procesijo za dež.

ŠMARJETA NAD PLIBERKOM

V Šmarjeto pridejo le tisti, ki imajo radi sončne hribe. Sonca in toplote je pri nas dovolj. Zjutraj, če ne vstanemo zgodaj, se nam sonce prismeje na posteljo in šele pozno, ko zaide, se nam zopet skrije. Zato smo pa tudi hribovci tako veseli in radi vriskamo in pojemo. Smo pač le iz sončne Šmarjete. Imamo sedaj šentvidovo ali belško žegnanje. Okoli 20. julija bo pa češnjevo ali šmarješko žegnanje. Pranganje je pri nas nekaj posebnega. Obhod je okoli Gutovnikovih njiv. Vsa leta je cvetel tam mak, pa letos so si Gutovnikova mama drugače premislili. Nasadili so sončnice. Gotovo so hoteli ljudem napraviti uslugo, da bi bilo, ker je posebno vroče leto, malo sence pri pranganju. Dobra misel! Nevarnost pa je, da bi v vročini vsa procesija ne zavila v sončnice in bi le gospod, cerkovnik in ministranti sami na poti ostali.

Cerkev je pri nas lepa, ker je bila šele leta 1947 prenovljena. Sedaj bo dobil še pokopališni zid novo streho, da bodo tudi naši rajni imeli lep kotiček za svoje čakanje na sodni dan. Koncem februarja smo pokopali tukaj Petkovega očeta Kašparja Šliser. Še v svoji starosti 84 let je moral gospodariti sam s svojo sorodnico Malko, ker je svojega sina Tomaža zgubil v vojni. Tudi krste še imamo. Pri Kumovcu so se letos že trikrat zbrali botri in se nasmejali. V snegu pa smo zanesli enega novega kristjana gor k Motečniku.

PLIBERK

Kdor prebira naš list „Tednik-Kronika“, si morda pač misli, Pliberk je že izumrl, ker ni o njem ne duha ne sluha. Pa še živimo. Tudi delamo, samo takih nam primanjkuje, da bi večkrat za pero prijeli in kaj pisali. Drugi kraji poročajo o porokah, pri nas pa je porok toliko, da bi rabili večkrat celo stran, če bi hoteli o njih vse povedati. Vendar pa vas gotovo zanima, kaj je pri nas novega.

V vigredi smo imeli pri nas sv. misijon in smo si malo duše očedili. Sedaj pa lažje dihamo pomladanski zrak. Na praznik sv. Rešnjega Telesa smo imeli velikansko procesijo. Lepo je bilo pogledati zastave podružnic in farne cerkve, za katerimi je šla pisana množica.

Zadnje nedeljo smo imeli tudi prvo sv. obhajilo za zunanje šole. Bilo je nad 60 otrok. Bili so večji, pa tudi še zelo majhni. Lepo so zapeli pri svoji maši. Naučil jih je neki dobri gospod peti za njihov slavn dan prvega sv. obhajila. S pridnostjo, ki tudi ni vselej pri otrocih, so se pripravljali naši mali na prihod evharističnega Kralja. Bog je nam dal tudi lepo vreme, da nismo bili mokri kakor lani, ko so otroci izgledali kakor mokre miške. Po okreplili in slikanju so se vrnili mali domov in popoldne so še enkrat prišli s svojimi mamicami in brati k izvencerkvni prireditvi v dvorano meščanske šole. Z igranjem, petjem in deklamiranjem so druge razvedrili in ob enem še nekoliko mislili na milost, katere so bili dopoldne deležni.

Obhajali smo tudi „majnik“ vsak večer po vseh podružnicah izvzemši Božji grob. Dobro so bile obiskane šmarnice. Večkrat na teden smo imeli tudi blagoslov in pete litanije. Upamo, da je bila majniška Kraljica z nami zadovoljna.

Tudi naše cerkveno petje se bo prenovilo. Pri nas so bili včasih dobri pevci, sedaj pa bi se naj samo drugi kraji ponašali? A le z žrtvijo in potrpljenjem bo mogoče izvežbati moči za cerkveno petje. Bog daj te vztrajnosti mladini in starim pevcem!

ST. JURJ

Mi smo že tukaj v zadnjem kotu pod sivo Peco, pa še kljub temu ni svet tukaj s steno zadelan. Mi si naredimo za veliko noč baklje, da bi jih morali po drugih krajih voziti, mi jih pa še nese-mo, pa še počivamo ne gredé.

Za majnik, kakor se spodobi, smo naredili tudi mlaj. Stolp je visok 35 metrov in naš mlaj pa je meril 34 metrov. Postavljali smo ga sicer cel dan, postavili smo ga pa le in dolga leta bi stal, če bi ga ne bili koncem meseca maj-

nika izkopali, da ga damo za novi zvon. K šmarnicam smo pridno hodili.

Naša cerkev ima tudi dva znamenita gotična kipa in lep izrezljan božični oltar. Sedaj pa je naša skupna skrb novi zvon. Vsak je dal nekaj lesa in upamo, da bodo kmalu vabili trije zvonovi vaščane in okolico k službi božji. Tudi hiše si popravljamo in povečujemo. Sedaj pridno kosimo.

ZGORNJE LIBUČE

Zgornje Libuče so kraj pod Peco. Kdor gre s pliberške strani na Peco, gre tudi skozi Libuče. Sicer je vas vsled reke deljena v dva dela, prebivalci pa se še kolikor toliko razumemo. Prenovili smo si sedaj šolo od zunaj in znotraj. Linhartova Lenčka in njen mož si gradita celo novo hišo. Polagoma si bomo pa še cerkev popravili. Je zelo potrebno. Streha bo morala biti nova in še znotraj jo bomo prenovili, da bo podobna hiši božji. Vse bo polagoma. Saj smo tudi mi ponosni na našo vas, da odnesejo tujci, ki prihajajo k nam, najboljše vtis od nas.

KOMELJ

Pri nas je sicer ravnila, a precej poslonjena, Marsikdo le s povešeno glavo stoji pri Božjem grobu na cesti in gleda gor k nam. Juhu! pa je veselo pri nas. Kdor si upa gor k nam, temu se ne mudi več dol v dolino. Z našega vrha se vidi Vrbsko jezero in ob lepih dnevih še dalje. Na binkoštni ponedeljek smo imeli „majnik“ pri našem sosedu Mlinarju. Še s Cirkovč so prišli gor. Na vrhu Komlja imamo šolo. Enkrat na mesec je v tej šoli sv. maša. V šolo prihajajo poleg gospoda učitelja in gospoda kateheta še drugi imenitni gospodje. Tak gospod je šolski nadzornik. Enkrat pa so se šolska vrata pokvarila in ko je prosil otrok gospoda kateheta na stran, ga je moral spustiti skozi okno. Pa še drugi otrok se je oglašil in nazadnje cela vrsta otrok in vsi so morali skozi okno. Še gospod katehet je šel nazadnje pri oknu na prosto. Gospod šolski nadzornik, ki si je hotel ogledati šolo, je prišel tudi skozi okno v razred in ravnotako na prosto. Dobro, da ni bilo policije blizu, ker drugače bi sumila, da so tatovi na delu. — Pogorelo je pred kratkim pri Kurniku.

ŠMIEL PRI PLIBERKU

V zadnjem času opažamo pri nas v Šmihelu, da se poštno ravateljstvo v Celovcu posebno trudi, da bi nastavilo čisto trde Nemce na naši pošti. Čeravno imamo več ljudi, ki so obeh jezikov v polni meri zmožni in so tudi sposobni, da bi opravljali poštno službo, poštno ravateljstvo teh ljudi ne vidi.

Mi Slovenci smo najbrž samo zato tukaj, da pošto podpiramo in drago pošt-nino plačujemo, da morejo potem nemški uradniki lepo živeti. Da bi se pa oziralo na naše ljudi, ki sploh ne znajo nemški, to pa je poštneemu ravateljstvu vseeno.

Mislimo, da je tam še vedno tisti duh: „Kärntner sprich deutsch!“ Ker se pa to ne sme danes napisati, zato pošljejo kratkoma na pošto uradnika, ki niti besedice ne zna ali noče znati slovenski in potem smo primorani da govorimo nemški ali pa si moramo poiskati tolmača, da se moremo z visokim gospodom sporazumeti. Ti gospodje mislijo, da smo mi radi njih tukaj in so pazabili, da so oni radi nas tukaj.

Preje smo imeli enega Celovčana, kaka bedarija: naši ljudje se morajo tja voziti na delo, oni pa iz Celovca se, Samo, da dobi „fernzulage“ pa je dobro. Plačati jih moramo pa mi, davtoplačevalci, saj so pošta in železnica vse pasivne ustanove! Sedaj smo dobili za nekaj časa nekega Lavantalarja. Mislimo, če bi se poštna direkcija malo na nas ozirala in malo pomislila, da je tukaj slovenski kraj, potem bi se že lahko našel človek na Spodnjem Koroškem, ki bi obadva jezika obvladal in bi ustregel našim dobrim in delavnim ljudem, ki so res na uradih radi svojih žuljavih rok malo bolj neokretni.

Kdaj bodo te razne direkcije pošte, orožništva, šolska nadoblast itd. upoštevale upravičene želje naših ljudi in bomo dobili uradnike, ki so zmožni obeh jezikov. Imamo še druge pritožbe in če bomo naleteli na gluha ušesa doma na Koroškem, bomo morali pač malo bolj glasno zavpiti, da nas bodo slišali v London in Paris, in — če hočete — tudi v New York!

Nevarnost v svinjaku

Kmečki gospodarji in kmečke gospodinjice se zelo radi pomenijo o dogodkih in o skrbeh kmečkega življenja s svojimi sosedi in s svojimi sorodniki. Ti razgovori se nanašajo navadno na najvažnejše dogodke pri gospodarstvu in na vasi ob času razgovora. — V teh tednih bodo pogovori gotovo večkrat prešli na zaščitno cepljenje svinj proti eni najnevarnejši svinjskih boleznih, to je proti svinjski rdečici.

Na oglasnih deskah občinskih uradov moremo brati razne objave in med temi je tudi poziv kmetovalcem, naj dajo cepiti svinje proti svinjski rdečici. Ob nedeljah po maši nato razglašajo občinski nameščenci ali obč. sluga, kdaj pride v posamezne vasi živinozdravnik in do kdaj morajo kmetovalci prijaviti svinje, da jih pride živinozdravnik cepiti.

Ker je vsak kmet v skrbi za zdravje svojih svinj, je tudi čisto razumljivo, da se bodo pogovori med kmeti večkrat sukali okoli vprašanja ali je resnično potrebno in ali se resnično izplača dati svinje cepiti proti svinjski rdečici. Mogoče pa so le še kaka druga zdravila in kaka druga sredstva, s katerimi je mogoče ali preprečiti ali pa pozneje pozdraviti to svinjsko bolezen, katere se vsi svinjerejci tako bojijo in o kateri se gospodinjice med seboj s strahom razgovarjajo.

Na to moremo odgovoriti čisto na kratko in zelo enostavno: Po današnjem stanju praktičnih poizkusov in znanstvenih raziskovanj je najboljša in skoraj edina zaščita svinj proti rdečici in najboljšo sredstvo za preprečitev rdečice v vročem poletnem času pravočasno cepljenje svinj.

Svinjska rdečica je kužna ali nalezljiva bolezen. To je torej bolezen, ki se prenaša od obolelih živali na druge, zdrave živali iste vrste in se tako hitro

stanje pri živalih, ki naj bi jih cepil, živinozdravnik sam. Ako živali že na zunaj izgledajo shirane, zaostale v rasti in razvoju, ako nerade žrejo, je to vse znak, da živali niso popolnoma zdrave. Vedno pa ne more živinozdravnik na prvi pogled že ugotoviti, ali so živali zdrave ali ne. Nima pa tudi ne časa, da bi pri vsaki živali sam ugotavljal zdravstveno stanje. Zato naj bi kmetovalci in gospodinjice zaradi svoje lastne koristi živinozdravniku vedno opozorili in opozorile na to, ako kaka žival ni mogoče popolnoma zdrava.

Tudi mora lastnik živali opozoriti živinozdravnika na to, ako so bile živali morebiti že prej cepljene.

Pujskov, ki še niso stari tri mesece, ne damo cepiti, ker se v njihovem mladem telesu še ne morejo v zadostni meri tvoriti zaščitne snovi. Ravno tako je treba velike previdnosti tudi pri brejih in pa doječih, to je prasetnih svinjah. Pri odločitvi ali damo te živali cepiti ali

ne, se posvetujemo vedno preje z živinozdravnikom, ki pride živali cepiti.

Pred cepljenjem in po cepljenju morajo imeti živali čim več miru, vsako veliko vznemirjanje in razburjenje bi jim moglo zelo škodovati. Zato pa tudi ne damo cepiti živali, ki smo jih ravno od kod pripeljali ali pa jih hočemo takoj kam prepeljati. Tudi ne damo cepiti živali pred ali pa po kastriranju. Pri takih živalih odložimo cepljenje na poznejši čas.

S cepljenjem pridejo v telo, torej v kri zdravih živali snovi, ki onemogočijo obstoj ali razmnoževanje bakterij svinjske rdečice za določeno čas. Ta čas traja pri navadnem zaščitnem cepljenju približno tri in pol meseca. Pri naknadnem cepljenju je mogoče to dobo podaljšati na osem mesecev. Zato pa je tudi potrebno dati živali cepiti vsako leto spomladi ali pa vsaj neposredno pred veliko poletno vročino, ako jih hočemo obvarovati pred svinjsko rdečico.

GOSPODARSKE VESTI

EVROPSKA ZVEZA ZA VOLNO

Na prihodnjem sestanku mednarodne tekstilne zveze, ki bo v juliju v Stockholmu, bodo sprožili predlog za ustanovitev evropske zveze za volno. S to ustanovitvijo nameravajo ustvariti enotno evropsko tržišče 300 milijonov potrošnikov in polagoma odpraviti carine in omejitve v izmenjavah med sodelujočimi državami. Predlog so z navdušenjem pozdravili zastopniki Nizozemske, Belgije, Nemčije in Velike Britanije.

PROTI POZEBI SADJA

Ameriški sadjarji vedno bolj uporabljajo radiometer, to je priprava, ki meri količino toplote, ki jo izžareva sadje. Ko postane očividno, da je ta količina toplote višja od tiste, ki jo sadje lahko vsrka iz ozračja, sadjarji nemudoma zakurijo v sadovnjakih posebne peči ali pa navadne ognje, da preprečijo pozebo. Po zaslugi radiometra je tudi mogoče dognati vzroke, zaradi katerih je sadje ožgal mrzaz tudi takrat, ko toplota ni padla pod ničlo. Dognali so, da sadje ne kvari toliko absolutna temperatura, temveč neuravnovešenost, ki nastane med nastalo toploto in tisto, ki jo je sadje vsrkalo. Iz statistik obeh mer radiometra je razvidno, da pride do te neuravnovešenosti le v jasnih in mirnih nočeh, ko je količina toplotnega izžarivanja sadja še posebno visoka.

OGROMEN PLUG

Tovarna „Post Brothers“ v Kaliforniji (USA) je izdelala plug, ki lahko orje brazde, globoke 1,80 m. Plug je velik hidraulični stroj, dolg 10 m, širok 3 in visok 3 m; za vlečenje je potrebno štiri ali pet težkih traktorjev, od katerih ima vsak 500 HP. Plug je težak nad 6,5 ton in je zlasti koristen, kadar je potrebno spraviti na površino plasti de- viške in plodne zemlje, ki je čisto pokopana zaradi vetra ali poplave pod več metri peska ali blata. Ista tovarna je tudi že izdelala pluge, ki lahko orjejo 0,60, 0,90 in 1,20 m globoko.

KUPUJEM

KOŽE IN KOŽUHOVINO

po najvišjih dnevnih cenah

Hans Ban

TRGOVINA Z USNJEM

Celovec-Klagenfurt, Osterwitzg. 4

Prevzamem kože tudi v strojenje.

MEHANIZACIJA KMETIJSTVA V VELIKI BRITANiji

Britansko kmetijstvo je danes najbolj mehanizirano na svetu. V Veliki Britaniji izdajajo kmetovalci približno 50 milijonov funtov šterlingov na leto za nakup novih poljedelskih strojev. Britansko kmetijsko ministrstvo je objavilo te podatke po nedavnem štetju

dodatnih mehaničnih naprav, ki jih uporabljajo v kmetijstvu. V prihodnjih štirih letih bodo naložili v mehanične naprave za britanske kmetije 450 milijonov funtov šterlingov.

Britanskim kmetijam dobavljajo danes petkrat toliko strojev kot pred vojno. Mehanizacija kmetijstva je bil glavni činitelj za dvig poljedelske proizvodnje v zadnjih letih.

VESTI IZ SLOVENIJE

ODDAJA MESA IN MASTI V LETU 1950

Vlada republike Slovenije je izdala novo uredbo o obvezni oddaji mesa (živine in masti) v letu 1950. Nova uredba je v primeri s prejšnjimi določbami izboljšana in so tudi nekatere trdote prejšnjih uredb omiljene. Nova odločba določa okolišje in norme za obvezno oddajo mesa, mršavih prašičev in masti v letu 1950.

Po novi določbi so upoštevani različni pogoji in različna stopnja razvitosti živinoreje v različnih delih republike Slovenije in je zato ozemlje Slovenije razdeljeno v tri okolišje.

Obvezna prodaja mesa (živine) in mr-

ŽENSKI KOTIČEK:

Kako naj gospodinja spravlja zimsko obleko?

Zadnji čas, da shranimo zimsko obleko, volnene stvari in kožuhovino, sicer bo njihov sovražnik, požrežni molj, pričel svoje škodljivo delo. V ta namen moramo vsaj nekoliko poznati tega škodljivca. Sta namreč dve vrsti moljev: manjši in večji molj; oba pa sta enako škodljiva. Razlika je le v tem, da mali molj oškoduje volnene stvari, večji pa kožuhovino. Seveda pa ne molji, ki po zraku okoli letajo, ampak male gosenice, ki se razvijajo iz jajčec, ki jih metuljček — molj leže v volnene in kožuhovinate stvari. Jajčka ležejo v avgustu v obleko, posteljino in tapetirano pohištvo. Moremo jih odstraniti, ako jih vsak dan brez presledka na prostem strkamo in stepemo. Če tega vsak dan ne storimo, se pripravijo drobne gosenice na svoje delo; iz snovi, ki jo nagrizajo iz volnene obleke, napravijo plašček, v katerega se zvijejo in zlezejo v razne kotičke, kjer se zabujajo, kar se zgodi konec aprila. Po dveh tednih izlete in v začetku maja že letajo okoli po naših stranovanih.

Ker ravno v tem času shranjujemo zimsko stvari, moramo omare in skrinje, kamor jih nameravamo spraviti, prej pokaditi. To lahko storimo na več načinov. V omaro ali skrinjo, ki jo popolnoma izpraznimo in očistimo, postavimo z vročo vodo napolnjeno posodico, v katero kanemo 8 kapljic salpetrove kisline, da se kadi in hitro in dobro zapremo. Čez 4 ure še lahko spravimo ob-

šavih prašičev ter masti se predpiše na eno kmetijsko gospodarstvo po posebej določenih normah glede na velikostno skupino gospodarstva, ki se določa po površini obdelovalne zemlje in pašnikov.

Tako je n. pr. za posestvo, ki spada v velikostno skupino 8—10 hektarjev, predpisano, da mora oddati v II. okolišju 200 do 700 kg žive teže živine ali 130 do 350 kg mesa in pa 25 do 80 kg masti.

Nakup
ZELEZA
STAREGA ZELEZA
KOVIN
KOSTI
PAPIRJA

G. Feick

železo, kovine, stroji

Celovec - Klagenfurt, Salmstraße 7
Telefon 1486

POPIS SETVENIH POVRŠIN

V času od 31. maja do 7. junija t. l. je bil v Sloveniji popis izvršene setve. Podatki popisa bodo služili za nadaljnje ukrepe v kmetijstvu, posebno pa za pravilno odmero obveznosti posameznih gospodarstev do države. Popis pa naj bi odkril tudi še zadnje površine, ki iz kakršnih koli razlogov doslej še niso bile obdelane.

Popis setvenih površin so izvrševali krajevni ljudski odbori (občinski uradi), pomagali pa so pri tem tudi vodilni predstavniki množičnih organizacij.

KROMPIRJEV HROŠČ

V republiki Sloveniji so trije večji predeli, ki so okuženi po krompirjevem ali koloradskem hrošču. To je Krško polje, Ptujsko polje in področje okraja Gorica. Največja je nevarnost v goriškem okraju, kjer so v neki vasi samo na eni njivi našli 58 hroščev in 20 zalog jajčec.

GOSPODARSKA RAZSTAVA V ŠOŠTANJU

Od 25. junija do 2. julija bo v Šoštanju razstava lokalne industrije in obrti ter komunalne delavnosti. Izmed proizvodov bo prikazano kakovostno usnje tovarne v Šoštanju, rude in proizvodi velenjskega premogovnika, les, lesni proizvodi, pohištvo, domača obrt, izdelki šaleške lesne galanterije itd.

OPOZORILO RADIO-POSLUŠALCEM

V nedeljo dne 25. junija bo prenašal celovški radio pol ure (od 13.25—14) koncert solistov ljubljanske opere.

O bogati izbiri
PRAVO BLAGO
ZA DIRADLE
TSCHERNUTTER

razširja na vse strani. Kakor skoraj vse kužne bolezni povzročajo tudi to bolezen posebne bolezenske klice, bolezenski povzročitelji, ki so bacili ali bakterije. Bakterije svinjske rdečice živijo v vseh onh krajih, kjer redijo svinje. V živalsko telo pa pridejo bakterije s krmo in napojem ter vodo. Nadalje pridejo v telo, ko živali žrejo prst in blato in rijejo po zemlji. Ko pridejo te bakterije v živalsko telo, najdejo tam za svoj razvoj izredno ugodne razmere in se začnejo silno hitro množiti.

Hitro razmnoževanje bacilov svinjske rdečice v živalskem telesu ima za posledico izbruh ali nastanek bolezni z vsemi njenimi zunanji znaki. Na pojačano razmnoževanje bacilov v živalskem telesu vplivajo tudi nekatere zunanje okolnosti, kakor na primer hitra sprememba krme, velika vročina, močno prehlajenje, preobilo in enostransko krmljenje itd. Zaradi tega včasih tudi ljudje mislijo, da so te različne zunanje okolnosti edini povzročitelji bolezni svinjske rdečice. Kakor pa vemo, temu ni tako. Bakterije svinjske rdečice, torej bolezenska snov, mora priti najprej v kri živali. V resnici so doslej še pri vsaki preiskavi krvi obolelih živali našli bolezenske klice v krvi teh živali.

Zato pa je proti tej bolezni edino učinkovito sredstvo cepljenje. S cepljenjem pridejo namreč v živalsko telo snovi, ki morejo v krvi živali same začeti boj proti bolezenskim bakterijam.

Cepljenje more izvršiti samo živinozdravnik in sicer navadno živinozdravnik onega uradnega okolišja, v katerega določijo kraj spada. Važno pa je, da cepi živinozdravnik samo zdrave in to popolnoma zdrave živali. Deloma more seveda ugotoviti zdravo ali bolezensko

leko vanjo. Na enak način prekadimo tudi lahko z žveplom. Na krožnik položimo žveplen košček ali vrvico (kakor za žvepljanje sadov), prižgemo in zapremo. Čez dve uri je žveplo opravilo svoje delo, namreč zamorilo moljevo zalego. Vse špranje zamašimo ali zalepi- mo s časopisnim papirjem. Duh po ti- skarskem mazilu je najboljšo sredstvo proti moljcem. Moljem zopern je tudi duh kafe, pelina, tobaka, petroleja, sivke.

Seveda moramo zimsko obleko, pre- den jo spravimo, dobro osnažiti vseh madežev in presušiti. Zelo dobro je, da volnene stvari zavijemo v platnene rju- he ali rute, katerih se molji ne lotijo. Tudi časopisni papir je najboljšo sred- stvo za zavijanje manjših volnenih stvari, ko jih spravljamo.

Naftalin je najboljšo obesoiti v vreči- cah iz redkega blaga, ker bi morebiti, če potresemo z njim volnene stvari, kaj pokvarili. Tudi vata, namočena v ter- pentinu, ki jo pritrdimo z bucikami na raznih krajih omare ali skrinje, dobro prežene molje.

Ko se bliža prvi jesenski mrz, pobe- remo zimsko obleko iz omar ali zabojev, jo znosimo na prosto, obesimo na obe- šala, skrtamo in prezračimo, da iz- gubi duh po naftalinu. Polikano spravi- mo v omaro. Odvišno, letno obleko pa na isti način shranimo čez zimo.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

DJEKŠE

(Pogreb Zavodnikove matere)

V petek, 16. junija, na praznik Srca Jezusovega, smo imeli na Djekšah pogreb, tako veličasten, kakor ga naša fara že dolga desetletja ni doživela. Spemili smo na njeni zadnji poti blago Zavodnikovo mater Marijo Jandl, mater g. župnika v Svečah, Filipa Jandl. Sedemnajst duhovnikov se je zbralo k pogrebu. Mrliški spreved od Zavodnikove hiše k cerkvi je bil kakor pranganje. Prišli so od blizu in daleč prijatelji in znanci Zavodnikove družine. Zlasti dolga vrsta moških je bila v sprevedu. In vsi so pobožno molili vso pot. Iz Sveč so se pripeljali v dveh avtobusih.

Spreved je vodil g. prošt iz Tinj, Anton Benetek, ki je pri hiši izpregovoril kratke besede za zadnje materino slovo od doma, od družine. Ob odprtem grobu je dolgoletni prijatelj Zavodnikove družine, g. župnik Franc Repnik iz Kotmarea vasi v dovršenem, globokem in ganljivem govoru orisal zgledno življenje, delovanje in trpljenje blagopokojne matere. Mil. g. prošt Lenart Trabensinger iz Podkarnosa je v imenu Zavodnikove družine izrekel zahvalo vsem, ki so rajno v njeni bolezni obiskovali in tolažili, vsem, ki so ob teh bridkih časih dobrohotno pomagali družini. Zlasti vsem, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba. Posebej še obema pevskima zboroma, domačemu in onemu iz Sveč.

Ko smo se razhajali, smo se pogovarjali, kako veličasten da je bil pogreb in da je blaga Zavodnikova mati zaslužila to zahvalo in to čast.

Blagopokojna mati je bila 19 let vdova. Vzgojila je dva sina, Lekšija in Lipija ter petero hčera. Zavodnikov dom ima dvoje lepih posestev. Poleg domačije še Rapelnikovo. Naravno bi bilo, da bi eden sin prevzel Zavodnikovo in drugi Rapelnikovo hišo. Pa mati ni imela takih pomislov, ko jih je mlajši sin Lipi povedal, da se je odločil za duhovski stan. Z veseljem je privolila v to. Postala je duhovnikova mati, čisto po zgledu prve duhovniške matere Marije. Lekši, komaj da se je oženil in prevzel Zavodnikov dom, je umrl. Hčere so vse

ugledne in spoštovane. Ena je soproga trgovca Trabesingerja v Št. Ilju. Druga žena trgovca Napečnika na Djekšah.

Zavodnikova hiša je bila gostoljuben in postrežljiv dom za duhovnike, za dijakke, za reveže. Zlasti med obema vojskama ter ob zasedbi je bila Zavodnikova hiša kot otok miru in krščanske ljubezni.

V nagrobnem govoru je župnik Repnik rekel: Krščanski grob je oltar. To velja za skupen grob, kjer počivajo Zavodnikova mati poleg svojega moža in sina Lekšija.

SINČA VES

V ponedeljek 22. junija so našli šolarji R. in E. Wetscherer, Maks Ferjan, Herbert Faust in Janez Haringer v gozdu, ne daleč od gostilne Najberž, ročno granato. Fantje so nepoznani predmet začeli preiskovati. Granata je takoj eksplodirala in ubila brata Wetscherer, ostale tri fante pa močno ranila. Prizadetim družinam naše sožalje.

Dan za dnem se še danes, pet let po vojni, dogajajo nesreče z različnim eksplozivnim orožjem, katero še leži razmetano po naših gozdovih. Žrtve so večinoma šolarji, ki ročnih granat in podobnih nevarnih predmetov ne poznajo, čeprav tisk, radio in učiteljstvo vedno spet svari mladino, naj se varuje in izogiba najdenih granat. Vse nič ne pomaga, ker si otroci pod pojmom „granata“ ničesar ne morejo predstavljati.

Zato bi stavili odgovornim in pristojnim oblastem predlog, naj se sestavi iz najdenih granat nekakšna zbirka, katero naj ali v sliki ali pa še boljše direktno vidi šolska mladina po vseh šolah. Lahko bi to izvršila žandarmerija ali pa učiteljstvo.

Le tako nazorno prikazovanje smrtnosnih granat vseh tipov bi moglo učinkovito zmanjšati strahotno število nedolžnih žrtev.

ŠKOCIJAN

V zadnji številki smo poročali, kakšno smolo smo imeli do sedaj z našim zvonom. Danes pa lahko javimo, da je naš zvon končno le našel pot v Škocijan. Ker smo ga prej mi tako dolgo čakali, smo sedaj rekli: „Naj sedaj pa zvon malo počaka, predno ga potegnemo v zvonik.“

Blagoslovitev novega zvona bo v nedeljo 25. junija ob deveti uri dopoldne, nato sv. maša. K tej slovesnosti vabimo znance in prijatelje od blizu in daleč.

GLINJE (MACEN)

Kmalu bo sto let, kar stoji na Macnu cerkvena na čast žalostne Matere božje. Požrtvovalni ljudje so jo z veliki-

POCENI IN DOBRA

Hofer-Korn

POLNO MOČNO RŽENO KAVO

1/4 kg samo 1'58

KINO

Celovec - Klagenfurt

STADTTHEATER

Predstave ob 16., 18.15, in 20.30 v kino Stadttheater ob 16., 18. in 20. uri.

20.—22. VI. „Der Optimist“
23.—26. VI. „Das verlorene Paradies“
27.—29. VI. „Mord am Weihnachtsabend“

PRECHTL

16.—22. VI. „Tempo—tempo“
23.—29. VI. „Das Herz siegt“

CARINTHIA-LICHTSPIELE

16.—22. VI. „Schicksal am Berg“
23.—26. VI. „Katja“
27.—29. VI. „Der letzte Trumpf“

PETERHOF

20.—22. VI. „Welt ohne Maske“
23.—26. VI. „Ich möchte so gern mit dir allein sein“
27.—29. VI. „Goldexpress“

Beljak - Villach

BAHNHOFLICHTSPIELE

20.—22. VI. „Der Prozess“
23.—26. VI. „Die gute Erde“: zaradi dolžine filma predstave ob 12., 15., 18.15 in 20.30, v nedeljo ob 10. uri.
27.—29. VI. „Helden im Sattel“

STADT-KINO

20.—22. VI. „Oklahoma Kid“
23.—26. VI. „Die heilige Trommel“
27.—29. VI. „Die Todesfalle“

Elite Filmbühne

20.—22. VI. „Fahrt ins Glück“
23.—26. VI. „Groß Monte Christo“, I. del
27.—29. VI. „Groß Monte Christo“, II. del

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri
20.—22. VI. „Auf blutiger Fährte“
23.—26. VI. „Frau Sixta“

UTRINKI

Vse drugo lahko izgubiš, le tega, kar znaš in dobrega veš, ti nihče ne more vzeti.

Pametni otroci so staršev največje bogastvo.

Dekle, ki se ob nedeljah in praznikih po krémah potika, se ponuja hudobiji v službo.

Grd, da ni gršega, je pijanec, ali sedemkrat grša je pijanka.

Dolgo znanje prinese slab zakon, ali pa nobenega ne.

ZA GOŠPODE:

POLETNE OBLEKE
SUKNJIČI (sako) POSAMIČ
KASHA-hlače, KRATKE HLAČE
KOPALKE, PERILO
nudi

Walcher

CELOVEC—KLAGENFURT
10.-Oktober-Str. 2 Tel. 22-73

Modna trgovina

SAMONIG

nudi zopet novo blago
za DIRNDLE iz bombaža S 8.90

BELIAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

Karel Mauser:

Mrtvi rad

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE
30.

„Posušila se je v obraz. Same oči so jo še.“

„Sam gledam,“ je Foltej zaskrbljeno strmel v očeta. „Nemara se je preveč dajala v kuhinjo.“

Stari Podlipnik je odlašal z odgovorom, kakor da ne upa povedati, kar žinja.

„Kako vi žinjate?“

„Zdrava ni ali pa je kaj narobe. Oboje bo hudo.“

Folteju se je zazdelo, da sivina v očetovih očeh spet postaja trda in neizprosna.

„Ko bi k doktorju šla, da bi vedeli,“ je s strahom izdaval Foltej.

„Prav bi bilo,“ gleda Podlipnik nekam predvse. Nič pravega ne ve reči. Greta se je samo nasmehnila.

„Vsak dan si bolj suha,“ je hitel Foltej. „Še oče so opazili, da s teboj nekaj ni prav.“

„Kuha med mlačvijo me je vzela. Saj veš, ves dan samo na nogah.“

„Žinjaš, da je samo to,“ se je skušal zveseliti Foltej.

„Nič drugega ni, verjemi,“ se mu je nasmihala.

Ni jo spravil k doktorju. Stari ni rekel nobene besede.

Zibel z velikim rdečim srcem je kar naprej čakala.

Z novembrom se je na Bistrici spet razmahnila puščoba. Delo se je uneslo, megle so vstajale iz vode in jutra so bila vsak dan bolj mrzla.

Pri Podlipniku je skrb zavoljo Grete zrasla. Kakor da ji je mraz škodoval. V obraz je postala bela, pod očmi je bila vsako jutro črna kot da vso noč ni zatisnila oči.

Foltej je bil čudno nemiren.

„Ko bi bilo resen kaj narobe kakor žinjajo oče?“

Greta se ni pritoževala. Z velikimi očmi je ogledovala Podlipnika in Folteja, ki sta jo kar naprej precejnjala.

Prvi je dregnil stari Podlipnik.

Pri večerji je bilo, zunaj se je ravno ponujal sneg. Puščoba je bila tolikšna, da jo je čutil še Foltej.

„Vsak dan si bolj bela. Kakor da ni za kapljo krvi v tebi.“

Ošnil je njo in Folteja.

Greti so se stisnile ustnice.

„Nič ni hudega,“ je tiho rekla.

„Prav bi bilo, ko bi šla k doktorju. Takole ne moreš viseti. Saj si taka, da te je strah pogledati.“

„Vsaka je taka,“ se je skušala braniti

Greta. Težko ji je delo, da so oče tako vrtali.

„Pa bi morda le šla k doktorju kakor oče pravijo,“ se je oglašil še Foltej.

„Nikar me ne gonita,“ se je trudno uprla. „Po otroku bom spet dobra.“

Folteju se je zasmilila. Podlipnik pa je kar naprej s sivimi težkimi očmi visel na njej.

„To boš šele potlej videla,“ je trmasto rinil naprej. „Kaj boš brez zdravja?“

Foltej je čutil, da so oče hoteli povedati nekaj drugega, da bi najraje zakričali: kaj pa bomo brez otrok? Kaj naj počnemo Podlipniki sami?

Greta se je vzdignila in odšla v kuhinjo. Ni mogla prenesti očitajočih očetrovih oči.

Koj za njo je odšel Foltej. Greta je zgubljeno strmelja skoz majhno okno in Folteju se je zdelo, da je ravno kar obrišala oči.

„Ko bi le šla, Greta! Oče ti dobro hočejo.“

Ni se obrnila.

„Meni je sami tako težko, Foltej. In tako čudno me je strah.“

Glas se ji je tresel.

„Ko bi bilo kaj napak, Greta, zdaj bi bil še čas. Saj veš.“

Obrnila se je in ga proseče pogledala.

„Foltej, nikar me še ti ne goni.“ Samo roko ji je položil na ramo.

„Sama veš, Greta. Ne bom te gonil. Tako sem žinjal.“

Ta večer je Podlipnik pozno legel. Dolgo je sam stal na dvoru in lovil snežinke, ki so naletavale iz mraza.

Zadrgnilo ga je nekaj in sam ni vedel, kam bi se zamahnil. Gretina bledica ga je žgala do poslednje misli.

Kmalu po svetem Andreju je Podlipnik planil v izbo in kakor nor planil pred Folteja.

„Greti je slabo.“

Oba hkrati sta planila iz hiše.

Greta je slonela ob drvarnici in lovila sapo. Z dolgim, žalostnim pogledom je objela Folteja.

„Kaj ti je, Greta?“

Od samega strahu mu je bil glas blebetav kakor otroški.

„Tako strašno mi je slabo, Foltej.“

Opri se mu je na ramo.

„Leč pojdi, Greta.“

Foltej je prosil.

„Ko bi stopil po Buternovo strino, Greta,“ je nenadoma votlo vprašal Podlipnik.

Prikimala je.

Podlipnik se je obrnil in odšel z dvora.

Z vzdihom je Greta legla. Foltej je sedel k njej na posteljo. Še tisti večer so Greto odpeljali v Beljak. Strina je samo majala z glavo.

(Dalje prihodnjik)

Slovenske oddaje v radiu

SREDA, 21. junija:
 14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; zanimivosti.
ČETRTEK, 22. junija:
 14.30—15.00 Poročila; pouk slovenščine; zdravniško predavanje; glasba.
PETEK, 23. junija:
 14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska; glasba.
SOBOTA, 24. junija:
 9.00—9.30 Literarna oddaja; glasba.
NEDELJA, 25. junija:
 7.15—7.45 Duhovna obnova; pester jutranji spored.
 13.25—14.00 Koncert solistov ljubljanske opere.
PONEDELJEK, 26. junija:
 14.30—15.00 Poročila; sodobna vprašanja; glasba.
TOREK, 27. junija:
 14.30—15.00 Poročila; pouk slovenščine; predavanje za gospodinje; glasba.
SREDA, 28. junija:
 14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; zanimivosti.

RADIO TRST

Na valu 343,9 m bo radio Trst oddajal 1. julija 1950 od devetih do pol desetih zvečer koncert pevskega zbora iz St. Lenarta pri 7 studenih.
 V nedeljo 2. julija pa bodo peli koroški „Slavčki“ v tržaškem radiu.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“
 Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej. — Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.
 Najbolj moderna popravilnica. Žarnice za dom in preprodajo.
CELOVEC - KLAGENFURT
 Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

FOTO Ella Petrykiewicz
BELJAK - VILLACH
Nov naslov: Postgasse 3, - Tel. 49-36
 Poročne in darilne slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del

POPRAVILA VSEH VRST
radio-aparatur, gramofonov, likalnikov in drugo

pri
HANS KREUTZ
 Kramergasse 11, tel. 21—73

ČAS DENAR JEZO

si lahko prihranite, če zahtevate od nas cenike, proračune in predvajanja. Dobavljamo električni material, motorje, dinamo in instalacijska sredstva.
 Sprejemamo naročila za elektroinstalacije, električna popravila vseh vrst in popravila radioaparatur.
 Posredujemo priložnostne nakupe rabljenih bencinskih motorjev. Napišite svoje želje na dopisnico in jo naslovite na:
Selinschek pri Siutz-u
 Celovec-Klagenfurt, Renngasse 5

De Cillia**BARVE IN LAKE**

DOBITE sedaj tudi v Kanaltaler- naselbini v TRGOVINI

Wolfgang MOROCUTTI

CELOVEC - KLAGENFURT, Siebenhügelstraße 73

RUTARJEV JUR

Šla vsa iz taborišča. Poslavljati se ni bilo treba. Potovanje je bilo kratko, kar tja so naju porinili v barake, kjer sem se prvi dan tako zameril tistemu „feldwebelu“. Ravno v tej isti baraki je bila pisarna. Ljudje in povelja pa so bila vsa druga.

Našla sva v baraki Čehi in Poljake, ki so jih bili ločili od Nemcev. Nismo več bili ujetniki, marveč gostje iz prijateljskih držav in temu primerno so se napram nama tudi obnašali. Nameščeni smo bili po svoječasniških oficirskih sobah. Kdor je hotel, je pomagal v kuhinji, ki je bila kar dobra in obilna, ker je črpala iz zaloga namenjenih bivšim oficirjem.

Po dveh tednih smo zopet mahili proti jugu, da ne postanemo prevzetni ob dobri prehrani. Na novem mestu pa je bil sprejem kaj uraden. Nebroj šotorov smo našli in na moje vprašanje so mi odgovorili, da je za nas določen prostor v ujetniškem taborišču. Saj vendar mi ne spadamo tja, sem si mislil in jel gruntati, kdo neki je zopet zagrešil tako strašno pomoto. Ljudje so prihajali in odhajali, okrog in okrog je bila žica in močna straža kot bi nas bili prignali na pašo. Sicer pa so vse druge okoliščine odgovarjale taborišču ujetnikov.

Midva sva sedela in gledala v tla. Šele ob mraku sva se spomnila, da je nama

bo, naj ga vsaj ta zavest tolaži, dokler ne bo našel boljše tolažbe.

Res smo odrinili že drugi dan iz mesta nešteti šotorov in odvedli so nas v bombardirano kasarno, ki pa je imela le še košček strehe. Ker nisem stopal dovolj hitro, mi je stražnik še eno prisolil, da je kar dobro vžgalo.

Drugi dan so nas „sortirali“ že po narodnosti in poklicu. Sicer Nemcev ni bilo več med nami. Pri meni so ugotovili poklic „coklarja“. Tu sem se prvič v življenju zavedel, da je res dobro, če človek kaj zna. Drugi dan se javim zopet

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

CELOVEC - KLAGENFURT

Razpošiljanje po pošti

pri Dalmatincu, ki je bil zapisoval ime na in poklice in tu šele spoznam, da me je bil Dalmatince napačno razumel. Zapisal je bil namesto coklar — kuhar. Seveda v vojaški službi ni ugovora, zapisano je zapisano. Peljali so me h kotlu, kjer so se ravno stari kuharji odpravljali, da odrinejo zopet postajo naprej proti domu.

V polni zavesti svoje temeljite izobrazbe sem prevzel mesto kuharja, z nalogo, da kuham kar za petsto ljudi. Dobil sem še dva pomočnika, ki sta imela v tej stroki še manj izkušnje kakor jaz. ki sem bil po poklicu coklar. Tako brez vsega znanja pa vendar tudi jaz nisem prišel za kuharstvo. Tudi doma sem kuhal, kadar mati ali Mojca nista mogli. Žganci in varjeno mleko ali po mešta in kislo mleko ali pa krompir v koži in zopet mleko. Meso pa smo doma kuhali le ob praznikih in kadar se je pri sosedu Cika napolnila. To meso pa so mati že pristavili na predvečer in od ranega jutra so zopet pridno prikladali. „Krava je stara,“ so dejali mati, „treba bo meso dobro prekuhati.“ Stara krava in drva, ki smo jih porabili pri kuhanju, to je bila draga stvar, vžitka pa le malo.

Prvo, kar smo novopečeni kuharji pogruntali, je pač bilo spoznanje, da je treba dovolj vode v kotel, saj človek dalj vzdrži brez jedi kakor brez tekočine. Kot „Regimentskoch“, tako so me namreč nazivali, sem imel dostop do vseh skladišč in dobil sem za ta prvi kuharski poizkus nakazanih 12 kg krompirja in 2 kg nudlov in vse to za 500 ljudi. Še nekaj putra so primaknili, Lupili smo krompirčke in jih metali v vre-

lo vodo in prisodili, da bo pač treba dve uri, da se stvar do dobra skuha. V strahu, da ne bi nudli ostali trdi, smo jih kar pometali, da se kuhajo s krompirjem. (Dalje prihodnjic)

Izbrane tkanine za obleke iz umetne svile v najmodernejših vzorcih, zajamčeno pralne, po S 12.50, v bogati izbiri, nudi trgovska hiša

GEORG**Umschaden**CELOVEC-KLAGENFURT
Bahnhofstrasse 7**Naročniki pozor**

Od 1. oktobra 1949 do 1. maja 1950 stane list mesečno šil. 1.60. Od 1. maja 1950 naprej stane list mesečno šil. 2.—.
 Naročniki, ki lista še niso plačali, so dobili ali bodo še tekom tega meseca dobili račune, ki izkazujejo vsoto za čas od začetka dostavljanja lista do konca leta 1950. Prosimo vse naročnike, da poravnajo naročnino.

Za inozemstvo pa bomo ustavili list vsem onim, ki naročnine ne poravnajo do 1. avgusta, z zadnjo julijsko številko. Onim naročnikom v inozemstvu, ki so že plačali polno naročnino šil. 60 letno ali dva USA dolarja, pa redno dostavljamo list vsak teden. Zelo nas bo veselilo, ako dobimo sporočilo, da list redno prejemajo.

Kopalne plašče
Kopalne obleke

kupite pri

GrünenCelovec - Klagenfurt
Burggasse**VEDNO VELIKA IZBIRA****ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,**na roko vozanih in zametnih (velournih) preprog ter tekačev.
Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Vištra in tiskanine (Drucke) 80 cm široko, samo S 9'30 pri MAX PLACHI • CELOVEC-KLAGENFURT, 8.-Mai-Straße 1

List izhaja vsako sredo. — Naroča se pod naslovom „Naš tednik“, Celovec, Viktringerring 26. — Cena mesečno 2 šil. Pri plačilu vnaprej stane list polletno 10.50, celoletno šil. 20. Lastnik in izdajatelj Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik dr. Valentin Izsko, Celovec, Viktringerring 26. — Tisk: „Carinthia“, Celovec, Völkermarkter Ring 25. Telefonska številka uredništva in uprave 43-58. — Poštni čkovni urad št. 69.793.